

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Åben hvidbog om Danmark, EF og Europa : Debathæfte nr. 1

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1992

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

ÅBEN HVIDBOG OM DANMARK EF OG EUROPA

JuniBevægelsen
'92

1

INDHOLD:

Forsord	1
Indledning	3
Resumé	5
Det danske samfund skal være mere sammenhængende	7
af Torben Svendsen, Niels Christian og Ole Mathiesen	
Komponenterne til regeringens holdning	11
af Steen Christensen og Lars Løkke	
Arbejdets betydning for Danmark og	13
af Finn-Peter Jensen, Kaj Sørensen og Steen Svendsen	
Heldet den europæiske økonomi	15
af Niels Christian Svendsen	
Ungdomsbevægelsen og den økonomiske udvikling	17
af Niels Christian Svendsen	
Nødvendigheden af at sætte økonomiske politik	19
af Torben Svendsen og Lars Løkke	
Ungdomsbevægelsen og den økonomiske udvikling	21
af Finn-Peter Jensen, Niels Christian Svendsen	
Om den økonomiske udvikling i Danmark	23
af Finn-Peter Jensen	
Den økonomiske udvikling i Danmark	25
af Niels Christian Svendsen	
Arbejdets betydning for Danmark	27
af Finn-Peter Jensen	
JuniBevægelsen	
'92	

Åben Hvidbog om
Danmark, EF og Europa
Debathefte nr. 1, november 1992
JuniBevægelsen,
Ryesgade 113, 2100 København Ø
Redaktion: Den Åbne Hvidbogs redaktionsgruppe
Sats og Tryk: Notat Avisproduktion. Tlf. 86 48 16 00

JuniBevægelsen
1992

INDHOLD:

Forord	s. 4
Indledning	s. 5
Resumé	s. 6
Det danske udspil skal være europæisk	s. 9
af Jens-Peter Bonde, Steen Clausen og Else Hammerich	
Kommentarer til regeringens hvidbog	s. 12
af Steen Clausen og Lise Lyck	
Åbenhed, Nærhed og Demokrati	s. 14
af Jens-Peter Bonde, Kai Lemberg og Sven Skovmand	
Hele den europæiske arv	s. 19
af Ebbe Kløvedal Reich	
Nej til Maastricht, Ja til andre samfundsværdier	s. 21
af Niels I. Meyer	
Nødvendige ændringer af EF's økonomiske politik	s. 27
af Lise Lyck og Kai Lemberg	
Nogle alternativer til et militært EF	s. 34
Af Else Hammerich, Inger Bjørn Andersen, Hanne Norup Carlsen, Uffe Geertsen, Bente Hansen og Finn Held	
Den sociale dimension truer faglige traditioner	s. 37
af Klaus Lorenzen	
Arbejdsmarked og demokrati	s. 39
af Christian Harlang	
Europa bør gå i spidsen	s. 41
af Christian Bundgaard, Christian Ege Jørgensen og Niels I. Meyer	
Kort om forfatterne	s. 46
Kupon	s. 47

FORORD

Dette er det første af en række debathæfter om Danmark, EF og Europa. Det indeholder en række artikler, som er arbejdsrapporter og oplæg til debat om situationen efter det danske nej til Maastricht-traktaten den 2. juni.

Artiklerne er ikke udtryk for JuniBevægelsens færdige meninger og løsningsforslag. De udtrykker de enkelte forfatters synspunkter og vurderinger af situationen lige nu.

Visse artikler berører samme emner, og forfatterne til de enkelte artikler er ikke på alle punkter enige med hinanden. Artiklerne er sammen med kommende artikler, debatmøder og konferencer led i den proces, vi kalder JuniBevægelsens Åbne Hvidbog.

JuniBevægelsens hvidbog er åben på flere måder. Den åbner for debat og er åben for dem, som vil være med i debatten. Vi har valgt denne form, fordi vi ikke synes, tiden er inde til færdige løsningsmodeller.

Danskerne satte med nej'et den 2. juni gang i en debat om demokrati ikke bare i vores eget land, men i hele Europa. Den proces har vi i Danmark ansvar for at tage alvorligt og følge op. JuniBevægelsen ønsker med den åbne hvidbog at tage sin del af ansvaret.

Det er nu helt nødvendigt at diskutere, hvordan befolkningerne kommer reelt med i beslutningerne om, hvordan et samarbejde i Europa skal udvikles. Der må også være mulighed for at diskutere med regeringer og befolkninger i andre europæiske lande. Et europæisk samarbejde kan naturligvis ikke begrænses til 12 lande. Det er nødvendigt at give debatten tid. Der er brug for omtanke og besindighed.

Maastricht-traktaten var et eksempel på, hvad der kommer ud af beslutninger, som tages for hastigt og uden at befolkningerne er med. Vi håber denne åbne hvidbog bliver en del af grundlaget for en række velovervejede, visionære og demokratiske beslutninger om, hvordan europæisk samarbejde skal være i fremtiden.

Redaktionsgruppen:

Steen Clausen, Annie Hagel, Else Hammerich, Christian Harlang, Kai Lemberg, Lise Lyck, Niels I. Meyer, Benthe Stig.

København, den 26. oktober 1992

INDLEDNING

Den 2. juni 1992 forkastede danskerne Maastricht-traktaten. Det skete ved en bindende folkeafstemning efter grundlovens paragraf 20. Det betyder, at den danske regering ikke har mandat til at ratificere traktaten.

Det betyder også, at Maastricht-traktaten juridisk set er bortfaldet. Maastricht-traktaten kan nemlig kun realiseres, hvis alle 12 EF-medlemslande ratificerer den.

Alligevel er ratifikations-processen ikke sat i stå. De 11 andre lande fortsætter som planlagt før det danske nej.

Det gør de, fordi de danske ministre på trods af befolkningens nej har tilsluttet sig, at den oprindelige køreplan skal følges. Regeringen har ikke på ét af de fire EF-topmøder, der har været siden den 2. juni officielt meddelt, at Danmark ikke kan ratificere traktaten.

Den hvidbog, som den danske regering udsendte den 9. oktober viser heller ikke større respekt for danskernes nej. Den er en juridisk-teknisk gennemgang af den historiske udvikling og af Maastricht-traktaten og dens relation til Rom-traktaten. Den fokuserer på de mange problemer, som unionstilhængerne hævder vil opstå, hvis Danmark ikke ratificerer Maastricht-traktaten.

Regeringens Hvidbog lægger op til, at Danmark reelt kun har to muligheder: Enten accepterer vi så store dele af Maastricht-traktaten, at den kan gennemføres uden en ny runde med ratificering i alle lande. Eller også må vi forlade EF.

Den tredje mulighed

JuniBevægelsen har besluttet at lægge op til debat med en åben hvidbog, fordi der er en tredje mulighed:

Nemlig at respektere det danske nej. Det indebærer den simple konstatering, at Maa-

stricht-traktaten er død. Derefter må EF-landene starte forfra. Regeringerne må - denne gang sammen med befolkningerne - finde ud af, hvordan et samarbejde i EF og Europa udvikles i en anden retning end den union, som var ideen i Maastricht-traktaten.

Om indholdet i dette hæfte

Med artiklerne i dette første debathæfte præsenterer JuniBevægelsens åbne hvidbog en række vurderinger og synspunkter, som er vigtige for debatten om et europæisk samarbejde.

Vi finder det vigtigt, at debatten både er pragmatisk og visionær.

En seriøs debat om fremtiden er indholdsløs uden visioner, uden tanker om hvad et europæisk samarbejde kan bruges til og hvilke mål, det skal arbejde mod.

På den anden side sker meget lige nu. Det er nu, forhandlingerne i Danmark og mellem Danmark og EF er i gang. Derfor må debatten og artiklerne i dette hæfte forholde sig til den helt aktuelle situation og give konkrete forslag til et dansk udspil.

Hæftet er bygget sådan op, at det starter med et resumé af de enkelte artikler.

Herefter følger de artikler, der beskæftiger sig med den aktuelle situation og kommer med konkrete forslag til et dansk forhandlingsudspil.

Til sidst følger artikler, der mest beskæftiger sig med mål, værdier og fremtid.

RESUME AF ARTIKLERNE

Det danske udspil er skrevet af Jens-Peter Bonde, Steen Clausen og Else Hammerich. Det opridser, hvad der bør være hovedtrækkene i et dansk udspil til forhandling med EF efter det danske nej. Udgangspunktet bør i følge forfatterne ikke være, at Danmark skal have en særordning. Tværtimod bør udgangspunktet være, at EF skal ændres, så de parlamentariske systemer i alle lande beskyttes. Det bør konkretiseres, hvilke krav der følger af begreberne åbenhed, nærhed og demokrati.

Nogle af traktatens artikler kan bruges, mener forfatterne. Det gælder for eksempel forslaget om en ombudsmand og nye procedurer for allerede eksisterende samarbejdsområder. Men de skal præciseres, og der må skelnes nøje mellem områder, hvor EF kan give bindende retsforordninger og områder, hvor EF kun kan give uforpligtende henstillinger.

Samarbejde om områder som undervisning, kultur, sundhed og forbrugerbeskyttelse skal være frivilligt. Kun grænseoverskridende problemer som hav- og luftforurening, social beskyttelse, beskatning af multinationale selskaber, militære, etniske- og mindretalskonflikter kan kræve overnationale beslutninger. Enten i EF eller i andre internationale organer og under demokratiske samarbejdsformer. Skulle en dansk særordning komme på tale, er det afgørende, at Danmark ikke bindes af Maastricht-traktaten på fem områder: Unionsbestemmelserne i traktatens indledning („overliggeren“), møntunionen, forsvarspolitikken, unionsborgerskabet og politisamarbejdet. Forsvaret må flyttes helt ud af traktaten til en særlig aftale mellem de lande, der ønsker det på samme måde som de 11 landes aftale om social- og arbejdsmarkedsforhold uden Storbritannien.

Alle disse muligheder bør drøftes på en regeringskonference, som Danmark kan indkalde til i København i januar 1993.

Om de otte skitser i regeringens hvidbog er en kommentar skrevet af Lise Lyck, Steen Clausen og Kai Lemberg. De gennemgår de otte løsningskitser i regeringens hvidbog og konkluderer, at kun to af skitserne respekterer det

danske nej. Det er skitse 1, der tager højde for, at Maastricht-traktaten kan bortfalde og skitse 3, der giver mulighed for at genforhandle traktaten.

Forfatterne tilføjer JuniBevægelsens skitse, som blev offentliggjort den 12.10. Indholdet i den er: At Danmark indkalder til en åben konference, der bl.a. diskuterer den mulighed, at et fremtidigt europæisk samarbejde bør kunne foregå i flere „rum“. Danmark bør sige fra overfor en militarisering af EF og en fælles forsvarspolitik. EMS-samarbejdet om valuta-kurser bør fastholdes, mener forfatterne.

Åbenhed, nærhed og demokrati er skrevet af Jens-Peter Bonde, Kai Lemberg og Sven Skovmand. Artiklen opstiller 14 praktiske og konkrete forslag til forbedringer af EF's praksis og procedurer. En del af dem kræver ændringer i Rom-traktaten og/eller Maastricht-traktaten. Andre kan gennemføres ved at ændre EF-domspraksis eller ved at tolke og praktisere traktatbestemmelser på en anden måde.

De væsentligste forslag til ændringer er:

- Kommissionens monopol på at fremsætte lovforslag skal afskaffes.
- Forberedelsen, behandlingen og forvaltningen af love skal være offentlig.
- Kompetencefordelingen mellem EF og nationale/regionale myndigheder skal afgrænses præcist (en afklaring af subsidiaritetsprincippet).
- Hvert land skal have ret til at vedtage love, der beskytter for eksempel miljøet bedre end EF's love.
- EF-domstolen skal være mindre integrationsivrig.
- Medlemslandenes love går forud for EF-love og -domme.
- Romtraktatens artikel 235, „gummiparagraffen“, skal fjernes.

Hele den europæiske arv er skrevet af Ebbe Kløvedal Reich. Han påpeger, at EF indtil nu har fulgt en udvikling hen mod at blive en imperial behersker, en bureaukratisk magt, som især tager hensyn til kapitalens forrentning.

Konsekvensen er svækket demokrati og truende økologisk kaos.

I stedet burde EF tage initiativ til en fredelig europæisk ordning og sigte mod et demokratisk velfunderet og bredt samarbejde i Europa.

Det må være betingelsen for at fortsætte en politisk integration.

Nej til Maastricht, ja til andre samfundsværdier er skrevet af Niels I. Meyer. Han analyserer, hvorfor danskerne stemte nej og beskriver nogle væsentlige samfundsværdier, som må sættes i stedet for de økonomiske og kommercielle mål, som findes i Maastricht-traktaten.

Artiklen opstiller 3 mulige scenarier efter det danske nej:

- 1) 11 mod 1 scenariet
- 2) Genforhandlings-scenariet
- 3) Blandingsscenariet

Forfatteren foretrækker en genforhandling, men mener, at hvis der skal forhandles om en dansk særordning, skal den være åben for andre lande, som ønsker det.

Det er imidlertid ikke nok at forhandle om en særordning for Danmark. Forhandlingerne må række videre end til særlige danske interesser. Det drejer sig om at få andre samfundsmæssige mål for det europæiske samarbejde. De værdier, der skal prioriteres er demokrati, nordiske velfærdsprincipper, hensyn til miljø, beskæftigelse, sikkerhed og u-landsbistand.

Nødvendige ændringer af EF's økonomiske politik er skrevet af Kai Lemberg og Lise Lyck. Artiklen gennemgår EF's økonomiske filosofi, som den findes i Rom-traktaten, Det Indre Marked og især i Maastricht-traktaten. Artiklen beskæftiger sig især med Maastricht-traktatens kapitler om den økonomiske politik, den monetære politik og de mange „nye politikker“ om arbejdsmarked, sundhed, miljø, forbrugerbeskyttelse m.v.

Som alternativ til Maastricht-traktaten foreslår forfatterne en økonomisk politik, der lægger hovedvægten på økologisk bæredygtighed, beskæftigelse, økonomisk lighed mellem befolkningsgrupper, forskning, valutarisk samarbejde efter EMS-principper, åben handelspolitik overfor u-lande og østlande og en form for borgerløn.

Artiklen argumenterer for et dansk nej til ØMU's tredje fase og delvis til anden fase, og

for at der skal være grænser for den frie bevægelighed af hensyn til sundhed, sociale forhold og miljø.

Desuden argumenterer forfatterne for et mere åbent EF, med en udvikling i flere „rum“ under hensyn til landenes forskellighed.

Nogle alternativer til et militært EF er skrevet af Else Hammerich og de øvrige medlemmer af JuniBevægelsens arbejdsgruppe om sikkerhed. Artiklen slår fast, at der ikke er brug for, at EF etablerer sig som en ny militær supermagt. Det, der hindrer fred og sikkerhed, er spiralen af nød, militarisme og miljøødelæggelse. Den skal standses ved en global indsats via FN og for Europas vedkommende gennem CSCE. Sikkerhed er i højere grad et spørgsmål om politik, økonomi, sociale forhold og økologi end om militær.

Det drejer sig derfor om på fredelig vis at løse etniske konflikter, gøre produktion og handel mere miljøvenlig, fordele jordens ressourcer mere ligeligt og skabe en global civilisation gennem et stærkt FN.

Militær produktion skal omstilles til civil produktion. FN og CSCE skal kontrollere våbenproduktion. Norden og Danmark kan gå foran ved at nedruste og omstille til defensivt forsvar. De nordiske lande kan etablere atomvåbenfri zoner og neutrale, afmilitariserede fredszoner. Europa kan støtte konfliktløsninger uden vold ved at etablere et internationalt konfliktforskningsråd.

Den sociale dimension truer faglige traditioner er skrevet af Klaus Lorenzen. Artiklen gennemgår kritisk Maastricht-traktatens bestemmelser om den såkaldte sociale dimension.

Det danske arbejdsmarked er med den høje organisationsprocent og den kollektive aftaleregulering et særtilfælde i EF. Disse „særheder“ har gennemgående givet danske arbejdere højere løn og bedre arbejdsvilkår end arbejderne i andre EF-lande. EF's direktiver på området skal omfatte alle, også uorganiserede. Det vil svække den danske aftalemodel og dermed den faglige organisering. Der er ingen garantier for sociale fremskridt i forslagene til EF-bestemmelser for arbejdsmarkedet. Desuden vil EF's ensidige satsning på prisstabilitet og den lave prioritering af beskæftigelsen som

hidtil medføre stor arbejdsløshed, mener forfatteren.

Arbejdsmarked og demokrati er skrevet af Christian Harlang. Han påpeger, at med Maastricht-traktaten ville det enkelte land uigenkaldeligt have afgivet kompetence til EF-systemet til at lave detaljerede direktiver om næsten alle arbejdsmarkedsforhold. Artiklen beskriver det danske overenskomst- og aftalesystem, som trods mangler gundlæggende er demokratisk og sundt. Også på internationalt plan findes regler om fri organisations- og forhandlingsret. Men Maastricht-traktaten indeholder ikke den slags rettigheder for lønmodtagerne.

Harlang foreslår, at en fremtidig europæisk arbejdsmarkedsordning i stedet bygger på ILO, Den internationale Arbejdsorganisation med dens konventioner som retsgrundlag.

Artiklen opstiller tre minimumskrav for en europæisk arbejdsmarkedsordning:

- 1) Demokratiet skal styrkes
- 2) Konventioner fra ILO og menneskerettigheder skal indarbejdes
- 3) Der skal gives sikkerhed for, at det danske overenskomst- og aftalesystem kan overleve.

Europa bør gå i spidsen er skrevet af Christian Bundgaard, Christian Ege Jørgensen og Niels I. Meyer. Artiklen beskriver, hvordan industrilændene med USA og EF i spidsen

blokerer for en bæredygtig energiudvikling, fordi de er fikseret på økonomisk vækst og kommercielle interesser.

Miljøgarantien i EF-pakken fra 1986 er svag og endnu ikke afprøvet ved EF-domstolen. Maastricht-traktaten ændrer ikke hovedprincippet om totalharmonisering, men åbner for flertalsafgørelser på nogle punkter. Men det gælder for eksempel ikke, når det drejer sig om miljøafgifter, vandressourcer, valg af energikilder og energisystemer. Energi betragtes som en vare, der skal handles frit, og traktaten går ind for, at der opbygges et transeuropæisk net for transport og energiforsyning.

Artiklen beskriver en alternativ miljøpolitik, hvor hvert land frit kan støtte de produktions- og energisystemer, der gavner miljøet, og hvor det sikres, at de samfundsmæssige omkostninger som følge af skadevirkninger på miljøet indgår i markedsprisen. Der må indføres miljøafgifter og de enkelte lande skal kunne gå i spidsen med gode miljølove. Landbrugets forbrug af kunstgødning og pesticider må skæres ned. Den økonomiske vækst i de rige industrilande må begrænses, så der bliver plads til vækst i u-landene.

Der skal oprettes en speciel Miljødomstol til at afgøre tvistigheder i forbindelse med påstande om handelshindringer ved miljøforanstaltninger.

Artiklen slutter med en række konkrete forslag til ændringer af Rom-traktaten og Maastricht-traktaten ud fra miljøhensyn. Sigtet med dem er at styrke hensynet til økologi og miljø og begrænse de ensidigt kommercielt-økonomiske mål.

DET DANSKE UDSPIL SKAL VÆRE EUROPÆISK

Af Jens-Peter Bonde, Steen Clausen og Else Hammerich

I begyndelsen af november vil regeringen præsentere EF for sit udspil om en dansk særordning.

Det er dog ikke blot det særlige danske demokrati, der har brug for beskyttende ordninger over for Maastricht-traktaten, men det parlamentariske demokrati i alle EF-lande og ansøgerlande. Derfor bør Danmark spille ud med forslag om åbenhed og demokrati, der kan gælde et nyt, europæisk samarbejde i sin helhed.

Det er heller ikke alene dansk miljø, der har brug for særordninger. Maastricht-traktaten forstærker princippet om totalharmonisering, der gør de enkelte landes miljøbeskyttende regler til ulovlige handelshindringer. Samtlige miljøorganisationer i Europa ønsker at få indført princippet om mindsteregler, der tillader hvert land at indføre bedre miljøregler end EF's.

Danskerne er heller ikke det eneste folk i Europa, som har opdaget, at muren mellem øst og vest er faldet. Også i andre EF-lande kritiseres Maastricht-traktaten for at være lukket og eksklusiv, hvor den burde være åben for et tidssvarende samarbejde mellem alle Europas nationer, - og med dem uden for Europa.

Det danske nej blev ude i Europa kaldt fornuftigt og modigt - en stor tysk avis kaldte det „et helbredende chok“.

Det blev danske vælgere, der åbnede for en livsvigtig debat om det europæiske samarbejdes fremtid. Vores folkeafstemning drejer sig altså om noget mere end en dansk særordning, en „kattalem“, og dette ansvar må vi ikke lægge fra os.

Det fælles gods

Det danske udspil bør sigte mod en nyforhandling og starte med en række konkrete forslag om åbenhed, nærhed og demokrati. JuniBevægelsen fremlægger i denne hvidbog sådanne forslag, som oplæg til medspil og modspil.

De paragraffer, som danske vælgere for-

kastede 2. juni, kan ikke sendes til folkeafstemning igen, heller ikke i ny indpakning.

Men det var ikke alle paragraffer, som mødte modstand i den danske befolkning. F.eks. har vel de færreste noget mod en EF-ombudsmand og EF-Parlamentets større kontrolbeføjelser, eller nogle af de nye procedurer, hvor det er mest praktisk at sagerne behandles efter de samme procedureregler.

Der skal foretages en minutøs gennemgang af alle paragrafferne i traktaterne, så det slås fast, hvor EF får ret til at lave bindende retsforskrifter. Hvor EF ikke får denne udtrykkelige ret, må der kun kunne vedtages uforpligtende henstillinger. Skabelse af klarhed bør være Danmarks forudsætning for at godkende Maastricht-traktatens nye procedurer. Det såkaldte subsidiaritetsprincip bør således klargøres. F.eks. skal EF ikke have nogen kompetence på områder som kultur, undervisning og sundhed.

Der er kun brug for overnationale beslutninger på nogle få områder, hvor problemerne ikke kan løses nationalt, f.eks. grænseoverskridende hav- og luftforurening - national suverænitet til at forurene andres territorier kan godt undværes.

Det er nyttigt med fælles mindsteregler for socialbeskyttelse og beskatning af multinationale selskaber, der ellers flytter rundt på pengene, til de finder et skattely. Det er nødvendigt med internationale aftaler om brug af havets og rummets ressourcer, løsning af etniske konflikter og beskyttelse af mindretal. Disse aftaler skal kunne håndhæves af en domstol, som respekteres internationalt.

I det danske nej lå for mange også en frygt for, at vores nordiske velfærdsmodel undermineres af EF-integrationen. Det danske udspil skal derfor sikre, at EF-regler vedr. miljø og arbejdsmarkedsforhold alene er minimumsbestemmelser, hvor de enkelte lande kan vælge at gå videre. Ægte miljø- og arbejdsforholdsforbedringer må ikke kunne bortdømmes af EF-domstolen som tekniske handels-hindringer.

Dette er en del af fastlæggelsen af nærhedsprincippet. Det må fastslås i så bindende en form, at EF-domstolen må rette sig efter det. Der skal foreligge resultater inden en dansk folkeafstemning.

For at sikre det danske overenskomsts system skal det princip fastslås, at enhver EF-retsakt vedr. løn- og arbejdsvilkår skal vige til fordel for national overenskomst.

Endvidere må den kommende „institutionsaftale“ mellem Minister-rådet, EF-parlamentet og Kommissionen om nærhedsprincippet også omfatte EF-domstolen, da det netop i EF's historie i høj grad er domstolen, der har udvidet EF's kompetence ved at lægge præmissen om fortsat integration til grund for sine afgørelser.

Det danske udspil skal kunne give visionære forslag til at skabe forpligtende, demokratiske, internationale samarbejdsformer på de områder, hvor det er indlysende nødvendigt. Og forslag til områder, hvor det er unødvendigt med EF-regler. EF burde koncentrere sin indsats om færre områder, og til gengæld give sin indsats en bedre kvalitet efter mottoet „mindre og bedre“.

Det enkle udspil til en dansk aftale

Det fremstilles ofte sådan, at det er fantastisk indviklet og besværligt at løse „problemet“ mellem Danmark og EF efter nej'et. Men det er ikke så vanskeligt, som regeringen fremstiller det.

Kravene til en dansk ordning er:

- den skal være juridisk bindende,
- uden tidsbegrænsning,
- holde Danmark uden for unionsaftalen,
- være europæisk, dvs. at det skal være muligt for ansøgerlande og andre EF-lande at opnå lignende ordninger,
- den skal tillade de andre lande at gå videre med unionen.

Det kan lade sig gøre. Da England i efteråret sagde nej til den fælles social- og arbejdsmarkedspolitik, skete det ved en protokol til Rom-traktaten, hvori alle 12 medlemslande gav samtykke til, at de 11 lande kunne benytte EF's institutioner til at gennemføre aftalen.

Det er på samme måde, Danmarks nej til unionen kan udmøntes:

- 1) De lande, som ønsker at gennemføre en økonomisk og politisk union må indgå en

aftale om det, og gennem en protokol til Romtraktaten få de andre landes samtykke til det.

- 2) Danmark kan i sit udspil acceptere, at de lande, der ønsker det, indgår en sådan unionsaftale, mod at de accepterer, at det er Romtraktatens bestemmelser, der gælder for Danmark. Det svarer til indholdet af den protokol, England fik.
- 3) De ændringer i institutionernes virkemåde (Råd, Parlament, Kommission m.v.), der er nødvendige for at de kan fungere som fælles institutioner, kan af en teknisk gruppe indarbejdes i den gældende Romtraktat (især artiklerne 137-198), mens andre dele overføres til unionsaftalen. Også uproblematisk forslag som f.eks. ombudsmanden kan overføres til Romtraktaten.
- 4) Protokollen bemyndiger de lande, der ønsker det, til at benytte EF's institutioner til at gennemføre unionsaftalen med undtagelse af forsvarssamarbejdet, som ikke kan finde sted i EF's institutioner, men henvises til f.eks. Vestunionen.
- 5) Derfor oprettes protokol nr. 2, hvori lande, som ønsker et forsvarssamarbejde, henvises til at gennemføre det uden brug af EF's institutioner, men ved brug af Vestunionens.

Alt dette betyder, at de 12 lande indgår aftale om, at Maastricht-aftalen gennemføres ved at overføre dens bestemmelser:

- dels til en protokol med en unionsaftale,
- dels til en protokol med en forsvarsaftale,
- dels til Romtraktaten, gennem justering af denne.

Derfor behøver de medlemslande, der allerede har ratificeret aftalen, ikke begynde forfra.

Lande, der søger om medlemskab, kan vælge optagelse i EF, uden at behøve at indgå i unionsaftalen eller forsvarsaftalen. Denne ordning er selvsagt juridisk bindende og uden tidsbegrænsning, altså ikke et sæt overgangsbestemmelser. Dette er et Europa i flere rum.

Konsekvenser

af det enkle udspil om en dansk aftale

En sådan aftale vil respektere det danske nej. For vi ville hermed få en aftale, hvor vi er med i EF, også en fornuftig fornyelse af EF, men ikke er med på de områder, som vælgerne vendte sig imod. Danmark vil ikke være omfattet af:

- „Overliggeren“, de fælles bestemmelser, der

gør EF til en union, og medlemslandene til delstater i det, der engang skal blive til Europas Forenede Stater.

- Møntunionen og den fælles pengepolitik.
- Forsvarspolitik og fælles forsvar.
- Unionsborgerskabet.
- Politisamarbejdet.

Selv om udspillet til den danske aftale er enkelt og klart, er det ikke enkelt at få gennemført. Det vil især være svært at skaffe sikkerhed for, at andre lande kan få en lignende ordning, og det vil blive svært at få flyttet militariseringen af EF ud af traktaten.

Men det kan også blive svært for andre lande at nægte Danmark at få en ordning med protokol, når England fik det. Det bliver i det hele taget vanskeligt for dem at afvise Danmarks forslag, fordi vi jo juridisk sidder med nøglen til unionen, og fordi vi som nation har opnået en ikke ringe bevågenhed i europæisk presse og europæisk offentlighed.

Der er altså ingen grund til at krybe, men til at spille offensivt ud, og det kan vi roligt gøre, tiden arbejder for os:

- i Frankrig var der færre ja-stemmer end blanke stemmer og nej-stemmer tilsammen. Mitterrand står svagt med sin union. Kan

han true Danmark på plads?

- det franske parlamentsvalg til marts vil formentlig skaffe ministerposter til adskillige Maastricht-modstandere, som vil være positivt indstillet over for danske forslag.
- i Tyskland er alle 16 delstater kritiske over for traktaten, og SPD over for 3. fase af Møntunionen. De betinger sig en ny diskussion og beslutning i Forbundsdagen.
- i England ønsker det store flertal Maastricht-traktaten derhen, hvor danskerne har sendt den.
- i alle EF-lande er der solide flertal for folkeafstemning om Maastricht.

Vi behøver altså ikke krybe, men kan spille klart ud efter den genklang vores nej har fået.

Derfor bør det danske udspil indeholde en invitation til alle europæiske regeringer til en konference om det hele Europa, som efter jerntæppets fald er en mulighed: Hvordan kan flest mulige samarbejdsområder udstrækkes til flest mulige europæiske lande? Konferencen kan begynde i København under det danske formandskab, og dens resultater kan passende få navnet „Københavnsaftalen“, efter hovedstaden i det land, der først fik EF på bedre tanker.

OM DE 8 SKITSER I REGERINGENS HVIDBOG

Af Lise Lyck, Steen Clausen og Kai Lemberg

Regeringens hvidbog om Danmark og Maastricht-traktaten burde være udarbejdet inden afstemningen den 2. juni, da hvidbogen for store deles vedkommende indeholder en nærmere gennemgang af Maastricht-traktaten og en sammenligning med det eksisterende samarbejde i EF.

Kun 4 sider indeholder 8 forslag til fremtidige samarbejds muligheder mellem Danmark og EF. Heraf tager 6 forslag direkte udgangspunkt i Maastricht-traktaten, medens kun 2 forslag tager udgangspunkt i danskernes nej til Maastricht-traktaten, det franske folks skepsis og de meget omfattende demokratiske indvendinger som er kommet til udtryk overalt i Europa.

Disse to modeller er derfor de eneste af regeringens løsningsforslag, som debatten med rette kan tage udgangspunkt i.

Den ene løsningskitse (nr. 1) er den enkle, at de europæiske regeringer tager til efterretning at forslaget til Maastricht-traktat er bortfaldet.

Den anden løsningskitse (nr. 3) indebærer en genforhandling af forslaget til Maastricht-traktat, således at samarbejdet i EF fortsætter på det eksisterende grundlag, og at der indkaldes til en ny regeringskonference.

Da danskerne har forkastet det eksisterende forslag til Maastricht-traktat ved en bindende folkeafstemning, er det af forfatningsmæssige grunde umuligt igen at forelægge Traktaten uden ændringer for de danske vælgere.

Kun en juridisk bindende ny traktattekst kan forelægges vælgerne ved en ny folkeafstemning.

I det følgende et par yderligere bemærkninger til hvidbogens løsningskitser:

Forslaget (nr. 2) om dansk udmeldelse af EF og indtræden i EØS-samarbejdet må afvises. Danmark ville derved blive forpligtet til at følge EF's regler uden at have indflydelse på reglernes udformning, samtidig med at der ikke i EØS-aftalen er indsat grænser for, hvilke områder EF kan give bindende retsregler for.

Ligeledes må man klart afvise de løsningskitser, hvorefter Danmark enten uden videre

ratificerer traktaten med en tidsbegrænsning for senere revurdering (nr. 8) eller med enkelte danske særregler og tillæg (nr. 7).

Forslaget (nr. 4) om at lade Rom-traktaten bestå for Danmarks vedkommende, men med dansk accept af Maastricht-traktatens bestemmelser om procedurer og institutioner for Romtraktatens hidtidige anvendelsesområdet, mens de øvrige lande arbejder efter Maastricht-traktaten, er juridisk og administrativ kompliceret, fordi Danmark da er undergivet to forskellige sæt regler.

Lidt mindre kompliceret er det forslag (nr. 6), hvor Danmark accepterer, at de 11 lande ratificerer Maastricht-traktaten, når Danmark ratificerer en særlig ordning, som da er Danmarks eneste retsgrundlag i EF.

En asymmetrisk model

De to løsningskitser, som tager udgangspunkt i det eksisterende samarbejde og antager, at Maastricht-traktaten bortfalder eller nyforhandles er de eneste forhandlingsgrundlag som fuldt ud respekterer det danske nej. De øvrige medlemmer af EF må tage til efterretning, at ikke alle lande eller befolkninger i EF ønsker at udvide EF-samarbejdet efter Maastricht-modellen, og erkende, at samarbejdet i EF og Europa kan foregå i flere rum, dvs. en a-symmetrisk model, ikke et EF i flere hastigheder.

En asymmetrisk model indebærer, at der kan være forskelle i grundlag og målsætning begrundet i de enkelte landes særlige forhold og præferencer, men at landene iverksetter er bundet sammen i et forpligtende internationalt samarbejde. Et EF i flere hastigheder indebærer derimod et fælles snævert mål for medlemslandene, der tilnærmes i forskelligt tempo.

Det må derfor gøres helt klart, at Danmark ikke arbejder for en stadig stigende generel integration mellem medlemslandene i EF eller for at det økonomiske samarbejde udvikles til en økonomisk union.

Elementer til en løsningskitse:

- 1) Som konsekvens af de nye politiske muligheder i Europa og den debat, som Danmarks Nejl har rejst, må den danske regering opfordre EF til at indbyde medlemslandene og andre interesserede europæiske lande til en åben konference om fremtidens europæiske samarbejde med henblik på en revision og udvidelse af det nuværende EF-samarbejde. Konferencen kan passende gennemføres under det danske formandskab fra 1.1.1993.
- 2) På konferencen må Danmark arbejde for, at samarbejdet i såvel EF som i Europa iøvrigt kan foregå i flere rum. Dette indebærer, at de EF-lande, som ønsker at indgå i en egentlig union, får mulighed herfor, såfremt det godkendes af de medlemslande, som ikke ønsker en union. Efter nærmere aftale kan de benytte EF's institutioner hertil.
- 3) Danmark modsætter sig en militarisering af

EF og en fælles EF-forsvarspolitik, som anført i det danske memorandum af 4.10.1990. Som konsekvens heraf, kan EF's institutioner og pengemidler ikke anvendes til gennemførelse af en forsvarspolitik og en militarisering.

- 4) Danmark går ind for fastholdelse af EMS samarbejdet med mulighed for kursjusteringer, når de realøkonomiske forhold tilsiger det. JuniBevægelsen tror ikke på, at en økonomi kan *tales* på plads og ønsker ikke, at en manglende mulighed for kursjustering i stedet kan resultere i forøget arbejdsløshed.

JuniBevægelsen ønsker, at der bliver afsat mindst et halvt år til en grundig demokratisk debat om det fremtidige samarbejde i Europa. Før denne debat er gennemført, bør Danmark ikke lægge sig fast på en bestemt samarbejdsmodel.

ÅBENHED, NÆRHED OG DEMOKRATI

Af Jens-Peter Bonde, Sven Skovmand og Kai Lemberg

Danskerne forkastede Maastricht-traktaten ved folkeafstemningen den 2. juni 1992. Det hindrer imidlertid ikke, at man overvejer, om procedurer og praksis i EF-samarbejdet kan forbedres med eller uden ændringer i Rom-traktaten. Tværtimod kunne det være et godt tidspunkt at forhandle om sådanne forbedringer, efter at det danske nej har givet anledning til eftertanke i en række af de andre EF-lande.

Denne artikel fremlægger en række konkrete forslag om åbenhed, nærhed og demokrati, som kan reducere nogle af skavankerne ved den opbygning, som EF fik allerede ved oprettelsen af Kul- og Stålfællesskabet i 1952.

Initiativret

I dag kan ingen lov i EF vedtages eller afskaffes uden at den er foreslået af Kommissionen. Hverken Ministerrådet, medlemslandene eller EF-parlamentet kan fremsætte et forslag og få det behandlet. Det står i grel modsætning til situationen i det danske folketinget, hvor hvert eneste medlem kan fremsætte de lovforslag, han eller hun ønsker.

Initiativretten giver Kommissionen en magt, som er helt uantagelig i en demokratisk organisation.

Forslag: Rom-traktaten må revideres, så Ministerrådet i fremtiden kan fremsætte et hvilket som helst lovforslag. Det skal også forpligtes til at behandle lovforslag, som støttes af et flertal i et regionalt eller nationalt parlament.

Hvis Ministerrådet afviser at behandle et sådant forslag, skal det give et begrundet afslag.

Indsigt i lovgivningsprocessen

Inden EF fremsætter sine lovforslag, har de været igennem en grundig behandling i forvaltningskomiteer, hvori der sidder repræsentanter for medlemslandene, erhvervsorganisationerne og faglige organisationer. Men forslagene sendes ikke som i Danmark til høring

blandt interesserede organisationer, endsige til fri debat. I dag findes der ingen regler for, hvem Kommissionen skal spørge, før den udarbejder et lovforslag. Der er derfor risiko for, at Kommissionen kun spørger dem, den er enig med.

De folkevalgte politikere i medlemslandene stifter først bekendtskab med lovforslagene nogle uger, efter at Kommissionen har offentliggjort en pressemeddelelse. Og de får ikke at vide, hvem der har deltaget i lovarbejdet. Denne fremgangsmåde er yderst utilfredsstillende og giver alt for kort tid til behandling i medlemsstaterne.

Forslag: Det er naturligvis i orden, at Kommissionen benytter udenforstående sagkyndige ved udarbejdelsen af et lovforslag. Men det bør klart fremgå af bemærkningerne til det pågældende forslag, hvem de udenforstående er, og de skriftlige bidrag fra dem skal kunne rekvireres af alle folkevalgte. Folketingets faglige udvalg bør have mulighed for at kommentere EF's lovforslag, før de går til Ministerrådet.

Det samme skal gælde de dagsordener, arbejdsrapporter og referater, der foreligger fra møder, hvor repræsentanter fra organisationer m.v. har været til stede.

Offentlighed i lovbehandlingen

Forslag: Inden lovforslagene kommer til formel behandling i de faste repræsentanters råd COREPER og Ministerrådet, skal de offentliggøres i EF-tidende på samtlige sprog og udleveres til de regionale og nationale parlamenter.

Dagsordenen og forhandlingerne i COREPER og Ministerrådet skal være offentlige, med mindre man på et åbent møde med enstemmighed beslutter at lukke forhandlingerne.

Hvad enten der er tale om åbne eller lukkede møder, skal det af protokollen fremgå, hvordan de forskellige delegationer har stemt. Forretningsordenen skal ændres, så en afstemning uden denne oplysning erklæres ugyldig.

Klare regler må sikre, at alle berørte organi-

sationer og interesserede kan blive hørt og få lejlighed til at udtale sig om Kommissionens forslag. Disse høringssvar skal være offentligt tilgængelige, og en oversigt over dem skal fremgå af lovforslaget.

Alle EF-Kommissionens lovforslag skal som danske lovforslag være udstyret med bemærkninger, som forklarer de enkelte paragraffer.

God tid til behandling

Forslag: EF's lovforslag har en større rækkevidde end nationale lovforslag. Derfor er det vigtigt, at der bliver den nødvendige tid til debat. Det sikres ved, at der mindst går seks måneder mellem 1. og 2. behandling af et lovforslag, og at første behandling først kan ske, når lovforslaget med tilhørende oplysninger og bemærkninger foreligger på samtlige officielle sprog.

Perioden på seks måneder skal blandt andet bruges til, at vælgerne kan søge foretræde for det danske folketingsudvalg, der har EF-forslaget til behandling.

EF-parlamentet

EF-parlamentet fungerer i dag, som om det var et rigtigt parlament, der kan vedtage love. Det kan det imidlertid ikke. Men det er ikke ønskværdigt at flytte lovgivende magt fra de nationale parlamenter til EF-parlamentet, fordi det ville øge afstanden til vælgerne.

EF-parlamentets medlemmer er inddelt i politiske grupper og overnationale politiske „partier“. Det medfører en risiko for, at medlemmerne repræsenterer EF-partiernes holdninger i medlemslandene i stedet for at repræsentere deres nationale partiers og vælgeres ønsker i EF.

Forslag: Medlemmerne af EF-parlamentet bør i stedet for en lovgivende rolle have stærkere kontrol-beføjelser i forhold til EF's administration.

Det vil være hensigtsmæssigt, at der med passende mellemrum holdes møder mellem de danske medlemmer af EF-parlamentet og udvalgene i Folketinget, herunder Markedsudvalget.

Kontrol med anvendelse af EF-midler

Forslag: Samtlige bilag over afholdte udgifter skal være tilgængelige for medlemslandenes statsrevisorer og for EF's revisionsret. De skal

også være tilgængelige for medlemmerne af kontroludvalgene i de regionale og nationale parlamenter samt EF-parlamentets budgetkontrol-udvalg.

Offentlighed i forvaltningen

Forslag: Borgerne og pressen skal have en aktindsigt, der som minimum svarer til eksisterende danske regler. Alle brevvekslinger mellem EF og nationale myndigheder skal være umiddelbart tilgængelige for de folkevalgte.

Hvis EF-myndigheder klager over den måde, som regionale eller nationale myndigheder anvender EF-reglerne på, skal kopi af klagerne sendes til de regionale og nationale parlamenter.

Subsidiaritetsprincippet skal afklares

I alle forbundsstater findes normalt regler, som klart afgrænser, hvad der hører under de centrale myndigheder, og hvad der hører under de enkelte stater.

En sådan afgrænsning mangler helt i Rom-traktaten, og heller ikke „subsidiaritetsprincippet“, som Maastricht-traktaten foreslår, er en tilfredsstillende løsning. Selv med den mest velvillige fortolkning er princippet alt for tåget og uklart til, at det kan bruges. Reelt vil det næsten altid være EF's myndigheder, der bestemmer, hvor grænsen skal gå.

Forslag: Rom-traktatens og Maastricht-traktatens bestemmelser gennemgås systematisk og inddeles i følgende kategorier:

- a. *Bestemmelser, hvor EF har ene-kompetence*
Her foretages en positiv opregning af bestemmelser, hvor EF-myndighederne alene har kompetencen, og hvor en national kompetence derfor er udelukket.
- b. *Blandet kompetence*
Her foretages en positiv opregning af de bestemmelser, hvor de regionale og nationale myndigheder kan beslutte, at EF-myndighederne skal have kompetence.
- c. *Regional og national kompetence*
Her foretages en positiv opregning af de bestemmelser i traktaterne, som ikke kan give anledning til juridisk bindende regler som forordninger og direktiver.

Når denne opdeling er foretaget, må det udtrykkeligt fastslås, at skal et område flyttes fra for eksempel c. til b. eller fra b. til a. kræver det enstemmighed i Ministerrådet og ratifikation i

de nationale og regionale parlamenter. EF's myndigheder må ikke selvstændigt kunne udvide deres kompetence.

Med en sådan kompetenceafgrænsning kan subsidiaritet blive et reelt nærhedsprincip, hvor de regionale og nationale myndigheder bestemmer, hvilke beslutninger, der skal tages af EF's myndigheder.

Ret til bedre love

Forslag: Hvor EF har kompetence, skal der gives sikre garantier for, at hvert enkelt land selvstændigt kan lave bedre love. Det gælder områder som miljø og arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhed, forbrugerskyttelse og social velfærd, vetrinære regler, skatter og afgifter samt demokratiske rettigheder - områder hvor Danmark ofte har været i klemme.

Det må fastslås, at bestemmelser om harmonisering som hovedregel er minimumsregler. Kun hvis alle lande er enige, skal der kunne gennemføres total-harmoniseringer, hvor alle lande forpligtes til at stille samme krav.

Kultur og ophavsret

Forslag: Ophavsretten til kunstneriske værker skal betragtes som et kulturelt spørgsmål og ikke, som Kommissionen ønsker, betragtes som en spørgsmål om konkurrence.

EF-domstolen

EF-domstolen har udviklet en praksis med at træffe meget vidtgående beslutninger på områder, hvor de folkevalgte myndigheder i de fleste lande selv træffer beslutninger.

Forslag: EF-domstolen skal ophøre med at træffe politiske beslutninger og respektere, at medlemslandenes love går forud for EF-love og domme.

EF-domstolen har i 1991 ændret EF's miljøregler, så hovedreglen for harmonisering er blevet total-harmonisering, hvor det er forbudt for medlemslandene at have bedre regler end dem, der vedtages ved flertalbeslutninger i Bruxelles.

Forslag: Denne praksis må ophøre.

En række domme viser, at Domstolen tager tager mere hensyn til ønsket om varernes fri bevægelighed end til miljøet.

Forslag: Der oprettes en særlig miljø-domstol, som afgør, hvornår et indgreb sker af hensyn til miljøet, og hvornår det er en såkaldt teknisk

handelshindring. Man kan også forestille sig, at EF-domstolen får tilknyttet særlige miljø-sagkyndige, som selvstændigt kan tage stilling til, hvornår der er tale om egentlige forbedringer af miljøet, og hvornår der bevisligt er tale om handelshindringer. I tvivlstilfælde har miljøhensynet forrang.

EF-domstolen skal ikke, som foreslået i Maastricht-traktaten, have ret til at idømme medlemslandene tvangsbøder.

Kommissionen

Forslag: Kommissionens medlemmer skal i fremtiden udpeges af de nationale parlamenter og ikke som nu af de nationale regeringer.

Ud fra princippet om, at administrationen af EF-regler som hovedregel skal finde sted i de enkelte nationer og regioner, skal Kommissionens administrative personale begrænses.

Artikel 235 fjernes

Rom-traktaten har en gummiparagraf, artikel 235, som oprindeligt blev brugt til at udfylde huller, når man havde overset et eller andet praktisk problem inden for et emne, som i forvejen var reguleret af Rom-traktaten.

Men især efter Danmarks EF-medlemskab i 1972 er artikel 235 blevet brugt til at udvide EF-samarbejdet til en række nye områder og til at give EF mulighed for at træffe umiddelbart bindende beslutninger på områder, hvor EF efter Rom-traktaten kun kan komme med henstillinger og udtalelser.

Forslag: Artikel 235 fjernes og hidtidig praksis med at give lovforslag flere forskellige hjemmeler ophører. Hvis en artikel kun giver ret til ikke-bindende vedtagelser, kan bestemmelserne ikke ved hjælp af en anden artikel bruges imod den oprindelige hensigt.

Indsigt i den danske beslutningsproces

Forslag: Alle folkevalgte skal have ret til at begære aktindsigt i dagsordener, referater og arbejdsrapporter fra ministeriernes specialudvalg, som forbereder Danmarks forhandlinger om EF-forslag.

Alle instrukser til danske forhandlere skal være tilgængelige for Folketingets markedsudvalg, medmindre Markedsudvalget med to tredjedels flertal beslutter, at sagen skal behandles fortroligt.

Europarådet og WHO skal have mere indflydelse

Forslag: Da en Europa-politik må omfatte hele Europa, bør områder som undervisning og kultur flyttes over til Europarådet. Det gælder også de kulturelle områder, som efter Kommissionens opfattelse hører ind under konkurrencespørgsmål, for eksempel ophavsretten til kunstneriske værker.

Også det europæiske miljøagentur trækkes ud af EF og oprettes i tilknytning til Europarådet. Det skal omfatte alle de europæiske lande, som ønsker at være med.

Samarbejdet om sundhed bør placeres i Verdenssundhedsorganisationen WHO's Europakontor, som ligger i København.

Forholdet mellem EF og EFTA

Forslag: EFTA-landenes embedsmænd kan deltage på lige fod med EF-landenes repræsentanter i arbejdsgrupper under Ministerrådet og Kommissionen, når de beskæftiger sig med emner, hvor EFTA-landene skal acceptere EF's afgørelser.

EFTA-landene skal være repræsenteret med observatører ved møderne i COREPER og Ministerrådet.

Bæredygtig udvikling

Forslag: Brundtland-rapportens princip om bæredygtig udvikling gøres til grundlæggende mål for EF-samarbejdet og indsættes i formålsparagraffen i „overliggeren“.

Hensyn til beskæftigelse og miljø samt bæredygtig udvikling indføres som et vigtigere princip end prisstabilitet.

EF-høringer i Folketinget

Forslag: Folketingets markedsudvalg tager initiativ til og er vært for et antal europæiske høringer, som sætter fokus på de sider af EF-samarbejdet, som især har mødt kritik i medlemslandene.

Sigtet skal være at skabe en bred europæisk debat og dermed finde alliancepartnere for danske synspunkter.

Man kan forestille sig miljøhøringer, hvori der deltager repræsentanter fra miljøorganisationerne i de europæiske lande samt miljøordførere fra de nationale og regionale parlamenter, Europarådet og EF-parlamentet.

Efter tilsvarende princip kan arrangeres høringer om arbejdsmarkedsforhold, om offentlighed i forvaltningen, demokrati, Europas sikkerhed, retspolitik og politisamarbejde.

Et rådgivende udvalg under Markedsudvalget

Forslag: Folketingets markedsudvalg udstyres med et sagkyndigt, rådgivende udvalg. Det sammensættes med nogenlunde ligelig repræsentation af tilhængere og modstandere af Maastricht-traktaten.

Udvalget skal bestå af EF-sagkyndige og oplysningsfolk, som blandt andet kan få til opgave at sikre alsidig oplysning før en eventuel ny folkeafstemning om et EF-spørgsmål.

Det skal have en stående oplysningsbevilling.

Møder mellem EF-parlamentsmedlemmer og Folketinget

EF-parlamentets medlemmer har gennem deres virke i parlamentets udvalg og politiske grupper adgang til oplysninger, som ofte savnes i Folketingets stående udvalg.

Forslag: Der holdes jævnligt møder mellem de danske medlemmer af EF-parlamentet og Folketingets stående udvalg, herunder Markedsudvalget.

På den måde kan man sikre Folketinget og dets udvalg oplysninger, som de ellers får på et langt senere tidspunkt. EF-parlamentsmedlemmerne kan samtidig få et bedre indtryk af Folketingets synspunkter, som de så kan føre frem i EF-parlamentet.

Luxembourg-forliget

Luxembourg-forliget blev vedtaget i 1966. Det var en ikke-formaliseret aftale, hvorefter ethvert medlemsland har ret til at blokere et EF-forslag, som efter landets opfattelse berører nationale interesser.

Denne veto-ret blev sidst brugt af Grækenland i et landbrugsspørgsmål i 1988. Og i forbindelse med godkendelsen af Maastricht-traktaten i Frankrig har den franske nationalforsamling fået sikkerhed for, at Luxembourg-forligets vетоret stadig gælder.

I Danmark blev Luxembourg-forliget indskrevet i Markedsudvalgets betænkning i forbindelse med den danske godkendelse af „EF-pakken“ i 1986. Dermed står det som en retlig og politisk forudsætning for Danmarks EF-medlemskab.

Da Luxembourg-forliget imidlertid ikke er nedfældet i en traktat, anerkendes det ikke af EF-Domstolen. Veto-retten består derfor kun, så længe der i Ministerrådet er et blokerende mindretal på 23 stemmer. Det er en utilfredsstillende situation.

Den bedste løsning vil naturligvis være at få traktatfæstet Luxembourgforliget, men det er formentlig urealistisk. Derfor bør man søge at opnå en folkeretligt bindende garanti fra lande, som tilsammen råder over de nødvendige 23 stemmer. Disse lande skal gensidigt love hinanden, at de vil stemme imod, hvis et land påberåber sig vetoretten. Denne støtte skal de give hvadenten de er for eller imod det pågældende forslag.

Eventuelt kan man tænke sig en procedure, hvor brug af vetoretten kræver en skriftlig begrundelse.

Retten til at træde ud af en forskrift

I dag binder en EF-regel, indtil den er ændret, og den kan normalt kun ændres ved hjælp af et kvalificeret flertal på 54 af 76 stemmer i Ministerrådet. Efter den gældende praksis har en sådan regel forrang frem for alle nationale love.

Man kan altså forestille sig, at et flertal i folketinget - eller parlamentet i en hvilket som helst andet medlemsstat - gennemfører et lovforslag eller en ændring af en bestående lov med stort flertal, for så at måtte konstatere, at loven er i strid med en tidligere vedtagen EF-lov og derfor må opgives.

Denne situation er dybt udemokratisk, og den bygger faktisk alene på EF-domstolens kendelse af 1964 i sagen Costa mod Enel. Men reglen om EF-rettens forrang er lige så lidt som Luxembourg-aftalen blevet nedfæstet i en ratificeret traktat. Den bygger indtil nu alene på praksis.

Derfor må man indføre en procedure, der giver et medlemsland mulighed for at træde ud af en EF-forskrift efter den nødvendige forhandling, hvor man sikrer sig, at der ikke sker en ensidig forrykning af fordele og ulemper, f.eks. ved at et land vil frigøre sig fra ordninger, som landet betaler til.

For yderligere at begrænse misbrug kan man indføre en kvote for, hvor mange gange, i løbet af et år, et land kan få ret til en sådan frigørelse, f.eks. tre eller fem. Man kan også indføre et gebyr på f.eks. en million ECU.

Et åbent topmøde

Forslag: Når den danske regering den 1. januar overtager EF-formandskabet, bør den ved formandskabets begyndelse invitere til et ekstraordinært EF-topmøde, hvor alle andre europæiske lande indbydes til at deltage.

Dette ekstraordinære topmøde bør sigte mod vedtagelse af en *Københavnsaftale* på et topmøde i juni 1993. I denne aftale kan man sætte nyt liv i Europarådet ved at foreslå mere effektive beslutningsformer, ligesom man kan styrke Konferencen for Sikkerhed og Samarbejde, CSCE, ved at opbygge en permanent fælles-europæisk militær struktur, som kan sættes ind til fredsbevarende opgaver under etniske konflikter etc. Man kan foreslå et miljøagentur, som er åbent for alle, et sundhedssamarbejde, der er bygget op omkring Verdenssundhedsorganisationens Europakontor i København osv.

Princippet skal være, at flest mulige samarbejdsområder skal inddrage flest mulige europæiske lande. Det, der så er tilbage, kan ordnes af EFTA- og EF-landene samlet eller hver for sig. Det må ske under subsidiaritetsprincippet, idet det præcist fastlægges, hvor kompetencen ligger på de forskellige områder.

Samtidig kan man udarbejde en positiv-liste for emner, der i særlig grad egner sig til behandling af internationale myndigheder, f.eks. grænseoverskridende forurening, konflikter som overskrider grænser, beskatning af multinationale selskaber, ressourcerne i havet osv.

Man bør konkret gennemtænke de områder af den nationale og den internationale lovgivning, som vil egne sig til fælles international lovgivning, og hvor det kunne være meningsfyldt at give selve lovkompetencen til et direkte valgt europæisk parlament.

Man kan f.eks. lade EF-Parlamentet og Europarådets parlamentariske forsamling smelte sammen og give en ny direkte valgt forsamling egentlig lovkompetence for den grænseoverskridende forurening i Europa.

Hvis kompetence er nøje afgrænset, kan man også få meningsfyldte fælles europæiske debatter og en fælles meningsdannelse omkring en sådan forsamling.

HELE DEN EUROPÆISKE ARV

Af Ebbe Kløvedal Reich

Kloden bliver mindre. Mobiliteten og kommunikationen på den bliver større. Samtidig vokser uligheden mellem den rige og den fattige del af menneskeheden i katastrofalt tempo.

Den rige del forbruger energi og ressourcer på en måde, der ikke kan fortsætte ret meget længere. Hvis den fattige, sultende del af menneskeheden brugte bare halvdelen af den energi og de råvarer pr. individ, som den rige del gør, ville det betyde øjeblikkeligt, økologisk kaos og civilisationens sammenbrud.

Europa bliver mindre, og mobiliteten på hele kontinentet større. For få år siden blev den eksisterende europæiske orden brudt op i sit fundament, da det sovjetiske imperium brød sammen.

Det påhviler EF, som det rigeste og stabileste del af Europa, at tage initiativet til en ny, fredelig europæiske orden. Ikke mindst fordi en sådan orden er blandt de nødvendige forudsætninger for en ny og mere retfærdig verdensorden.

Med disse vældige, men simple kendsgerninger er tidens altoverskyggende, politiske opgaver givet.

Den økonomiske og politiske integrationsproces, som EF har gennemført, hviler på nogle grundlæggende ideer.

En af de oftest fremførte er den, at nationalstaterne repræsenterer en udrindende, krigersk epoke i Europas historie, som nu skal afløses af en fredelig, overnational samarbejds-epoke.

Der er mange gyldige argumenter for, at dette epokeskift er nødvendigt. Men det tager kun hensyn til halvdelen af den erfaring, som den europæiske historie rummer.

Fra tidernes morgen har Europa været beboet af mange forskellige folkeslag, der talte forskellige sprog, og som er urforældre til nutidens europæere. De har ofte, til fælles ulykke, bekriget hinanden. Og de har lige så ofte søgt at skabe en orden, der umuliggjorde krigene.

Drømmen om at forene hele Europa i ét frede-

ligt, samhandlende imperium er ældre end kristendommen.

Det var kilden til det romerske imperium. Og efter det kilden til de frankiske, saksiske, hohentaufiske og habsburgske imperier.

Ved begyndelsen til moderne tid forsøgte Napoleon forhastet og brutalt at realisere drømmen. Da det mislykkedes, koncentrerede de europæiske stormagter sig i nogle generationer - lige så forhastet og brutalt - om at skabe hver sit globale koloniimperium.

Anden verdenskrig brød ud, fordi Hitler, endnu mere forhastet og brutalt, atter forsøgte at realisere drømmen. Det navn, han gav den, Det Tredje Rige, havde han lånt fra hohentausferkejseren Frederik II., hvis mål i højmiddelalderen også var at skabe et verdensrige til afløsning af Adams første og Jesu Kristi andet rige.

Siden da gjorde den nazistiske bestialitet drømmen uaktuel. Men den findes stadig - i nye, mindre groteske former. Drømmen om genoplivning af den imperiale storhed er en lige så skæbnesvanger del af den europæiske arv, som den krigeriske nationalisme er det.

Og det store argument for at realisere drømmen har, lige så langt tilbage som Europas historie rækker, altid været at gøre en ende på folkeslagenes eller nationernes krigeriskhed.

Dermed er naturligvis ikke sagt, at Hallstein, Schumann, Monet og EF's andre fædre havde imperiale ambitioner, da de efter verdenskrigen lagde grundstenene til en orden, der skulle udelukke fremtidige krige mellem Tyskland og Frankrig. Men siden da er EF's overnationale myndighed vokset så meget, at imperie-dimensionen ikke længere kan overses.

Verdens erobring betyder noget andet i dag end for 100 år siden. I dag drejer det sig først og fremmest om for EF at udkonkurrere USA og Japan i den rige verdens samhandel og kapitalophobning. For derved at blive den bestemmende faktor i verdenshandelen.

I de sidste 20 år (mere præcist siden Davignon-rapporten i 1970) har EF stadig mere entydigt

struktureret sig for at løse denne store opgave. Alle andre hensyn - frem for alt til den globale ulighed og den økologiske krise - har måttet vige for dette hensyn.

Det har resulteret i et bureaukratisk overvåget, men i princippet frit og åbent hjemmemarked for Vesteuropas vareproducerende kapitaler. Og det har tilsvarende resulteret i en svækkelse af de nationale, demokratiske institutioner overalt i EF. Store dele af den demokratiske lovgivningsmagt er gjort sekundær, både i forhold til det overnationale bureaukrati og i forhold til de frie markeds kræfter.

Også spørgsmålet om EF's udvidelse har været underlagt løsningen af den store opgave. Derfor blev de 12 regeringers unionsplaner ikke anfægtet, men tvært imod fremskyndet af Sovjet-imperiets fald og Tysklands genforening. Etableringen af en økonomisk og politisk unionsmagt blev øjeblikkeligt og uden vaklen prioriteret over etableringen af det brede, europæiske samarbejde, der pludselig var blevet muligt.

Alle disse tendenser peger i samme retning: Mod en global, økonomisk styrkeposition, der er uden for demokratisk rækkevidde, kun forpligtet på den vesteuropæiske kapitalers forrentning. Mod realiseringen af den imperiale drøm.

Man kan stadig ikke ud fra dette slutte, at EF's mål er et nyt imperium. Men man kan stille det som en betingelse for fortsat politisk integrering, at den rummer tendenser, der peger en anden vej. Mod et demokratisk velfunderet, bredt samarbejdende Europa.

Kloden er blevet for lille til både nationalisme og imperialismen. Vi europæere skal lære af *hele* vores arv, hvis vi skal skabe den orden på vores kontinent, der kan pege frem imod den ny verdensorden.

Vi skal afskaffe krigen mellem os. Men vi skal også afskaffe den drøm om absolut magt, som kvæler den demokratiske ligeværdighed mellem os. Både på vores eget kontinent og på kloden.

NEJ TIL MAASTRICHT, JA TIL ANDRE SAMFUNDSVÆRDIER

Af Niels I. Meyer

Den danske regering underskrev formelt Maastricht-aftalen i februar 1992 sammen med de 11 andre EF-lande. Dermed var sagen dog ikke afgjort. Aftalen skulle først ratificeres i de nationale parlamenter, i nogle tilfælde i forbindelse med en folkeafstemning. I Danmark blev det tidligt besluttet at gennemføre en besluttende folkeafstemning om Maastricht-aftalen. Det er i god overensstemmelse med danske demokratiske traditioner, når der skal træffes beslutning om sager af vidtrækkende betydning for det danske samfund.

Unionskampagnen i Danmark begyndte så småt allerede i begyndelsen af 1991. Ud fra det officielle Danmarks stilling og massemediernes beskrivelser syntes sagen at være klar: Omkring firs procent af Folketingets medlemmer gik ind for unionen, og det samme gjorde ledelsen i erhvervslivets og fagbevægelsens organisationer sammen med alle de store danske aviser. Langt de fleste kampagnepenge var på tilhængernes side. Efter EF-topmødet i Maastricht i december 1991 viste meningsmålingerne da også et klart flertal for unionen. Og alligevel endte den danske folkeafstemning den 2. juni 1992 med et dansk Nej.

Hvorfor stemte danskerne Nej, og hvordan kunne det ske på trods af at alle pengene og indflydelsen fra det danske establishment trak den modsatte vej? Svarene på disse spørgsmål er af betydning for de overvejelser, der finder sted i Danmark og de andre EF-lande efter det danske Nej. De må være udgangspunktet i det danske forhandlingsgrundlag.

Hvorfor stemte danskerne nej?

Det er blevet hævdet fra unionstillhængernes side, at det danske Nej til Maastricht var „uklart“ og endda „uhæderligt“. Det er ikke nogen korrekt beskrivelse. Ganske vist dækker nej-sigerne hele det politiske spektrum fra det yderste venstre over Kristeligt Folkeparti til det yderste højre, og disse grupper er naturligvis langt fra enige om dansk indenrigspolitik. Men det

var heller ikke det afstemningen drejede sig om. Afstemningen drejede sig om Maastricht-traktaten og de tendenser, der er indbygget i forslaget om en EF-union. Forsøget på at nedvurdere motiverne for det danske Nej er uacceptabelt og unyttigt for overvejelserne om den fremtidige udvikling.

Et flertal af de danske vælgere forkastede Maastricht-traktaten og sendte et klart budskab til deres politiske repræsentanter: Vi ønsker ikke denne model for det fremtidige samarbejde i Europa. Vi finder, at Europa, inklusive Danmark, fortjener en bedre model. Maastricht-modellen er forældet, og den kan hverken klare nutidens eller fremtidens problemer. Modellen er udemokratisk og bureaukratisk, og den har de forkerte prioriteringer.

Nej-stemmerne er ikke nogen homogen gruppe. De har vægtet deres Nej på mange forskellige måder. Ud fra den offentlige debat og forskellige meningsmålinger kan man dog vurdere hvilke elementer i Maastricht-aftalen, der har været væsentlige for det danske Nej til den foreslåede EF-union.

I følge en undersøgelse foretaget af Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet og AIM vendte nej-sigerne sig især mod det udvidede ØMU-samarbejde og en fælles mønt, imod en fælles udenrigspolitik, imod udsigten til en fælles forsvarspolitik på længere sigt, imod en fælles arbejdsmarkedspolitik, og allerstærkest imod tanken om Europas Forenede Stater.

Mangel på demokrati var en vigtig grund

Det er mit personlige indtryk af debatten, at danskerne i almindelighed ikke accepterede påstanden om, at Maastricht-aftalen ville indføre afgørende fordele for miljøhensynene. Rent bortset fra de mange juridiske smuthuller og fortolkningsmuligheder i traktatteksten, er der en direkte konflikt mellem EF's overordnede mål og hensynet til miljøet. EF har altid givet højest prioritet til økonomisk vækst og til kommercielle interesser. Maastricht-traktaten fast-

holder denne prioritering af den frie handel og de kommercielle interesser på bekostning af miljøet.

I det følgende uddybes nogle af disse punkter, som nævnes som væsentlige for det danske Nej:

- Manglen på demokrati. Vigtige politiske beslutninger tages bag lukkede døre i Bruxelles. Man kan ikke engang få oplyst, hvordan landets politiske repræsentant har stemt i Ministerrådet.
- Selvom det ikke siges helt klart, er det virkelige mål med unionen at skabe en europæisk forbundsstat og en ny supermagt: Europas Forenede Stater. Meningsmålinger i Danmark viser samstemmende, at der er et klart flertal imod en europæisk forbundsstat. Desuden mener mange danskere, at der ikke er behov for flere supermagter. De har lavet skade nok i forvejen, og man ser hellere en styrkelse af FN.
- Tendensen i retning af en øget militarisering af Europa i forbindelse med Vestunionen. Mange danskere foretrækker, at internationale konflikter løses ved politiske og økonomiske midler snarere end ved militær magt. Derfor ønsker de ikke at udvide militærets virkefelt i Europa, som det er foreslået i forbindelse med Vestunionen. Selvom de forskellige nej-grupper har blandede følelser i forhold til NATO, synes den overvejende stemning at være, at man foreløbig skal holde sig til NATO snarere end at optrappe det militære system i Europa.
- Mistillid til en centraliseret og ensrettet økonomisk politik i Europa dirigeret af uafhængige økonomiske teknokrater på et ensidigt grundlag: prisstabilitet. Mange danskere giver højere prioritet til social retfærdighed og mere økonomisk lighed, og til bekæmpelse af arbejdsløsheden.
- Generelt er danskerne skeptiske over for forslaget om at overføre vigtige politiske beslutninger om udenrigspolitik, sikkerhedspolitik og økonomisk politik fra Folketinget til Bruxelles.

Nogle af disse punkter er ikke direkte, eller kun delvis, omfattet af folkeafstemningens tema. Men denne gang har danskerne ikke villet lade sig vildlede af EF-tilhængernes salami-teknik, sådan som det er sket ved afstemningerne i 1972 og 1986.

Under hele forløbet har integrationstil-

hængerne forsøgt at tilsløre det virkelige mål: Europas Forenede Stater. Et af de mest slående eksempler er statsminister Poul Schlüters udtalelse om, at hvis danskerne stemte ja til Det Indre Marked i 1986 ville unionen være stendød. Danskerne stemte faktisk ja, men allerede to år efter havde Schlüter „glemt“ sin garanti. Da udtalte han ved et møde i London i stedet for, at det er nationalstaternes tid, der er forbi.

Samme statsminister har gentagne gange under kampagnen i foråret 1992 hævdet, at der ikke er noget alternativ til unionen. Det foranledigede naturligt nok det spørgsmål fra mange vælgere, hvorfor man så ville afholde en folkeafstemning. Den danske udenrigsminister, Uffe Ellemann-Jensen gennemførte en kampagne af tilsvarende karakter. Begge toppolitikere truede det danske folk med et kraftigt økonomisk tilbageslag og voldsomt stigende arbejdsløshed, hvis danskerne stemte nej til unionen. Heldigvis undervurderede de befolkningens selvstændighed og informationsniveau. Det lykkedes ikke at true det danske folk til at opgive sin selvstændighed.

Bred og alsidig information sammen med en oplyst debat er nødvendige betingelser for reelt demokrati. Uden disse elementer ville danskerne ukritisk have fulgt deres politiske ledere og havde stemt ja til Maastricht-aftalen. Heldigvis har de politiske traditioner udviklet sig anderledes i Danmark. Danskerne er et relativt homogent og oplyst folk, og de synes ikke om at man forsøger at diktere deres meninger oppefra. Hverken af regeringen eller andre centrale myndigheder. I forbindelse med vigtige samfundsspørgsmål opstår der ofte stærke græsrodsorganisationer i Danmark. Kontroversen i halvjerderne og begyndelsen af firserne omkring regeringens forslag om at indføre kernekraft er et godt eksempel. Her lykkedes det græsrodsbevægelserne sammen med en oplyst befolkning at påvirke Folketinget til midt i firserne at afstå fra at benytte kernekraft efter 10 års heftig debat.

Når man vurderer udfaldet af afstemningen den 2. juni er det vigtigt at være opmærksom på, hvor dominerende en magt i form af organisationsledere, penge og mediestøtte, der var på tilhængernes side. Det er næppe overdrevent at hævde, at folkeafstemningen den 2. juni var en historisk demonstration af de folkelige kræfter i et reelt demokrati med aktiv deltagelse af velinformerede borgere.

Efter Danmarks Nej til Maastricht

Inden afstemningen hævdede unions-tilhængerne, at i det usandsynlige tilfælde, at det skulle blive et nej den 2. juni, ville de øvrige EF-lande uanfægtet fortsætte med at gennemføre EF-unionen. Udviklingen efter den 2. juni har vist, at uanfægtede er de i hvert fald ikke.

Umiddelbart efter den 2. juni udskrev præsident Mitterrand en fransk folkeafstemning om EF-unionen og ved topmødet i Lissabon senere i juni måned var EF-politikerne blevet bemærkelsesværdigt opmærksomme på betydningen af også at tage hensyn til folkets mening. Denne opmærksomhed har været voksende i de efterfølgende møder og konsultationer på EF-plan.

Ved folkeafstemningen i Frankrig den 20. september blev resultatet et knebent Ja (51% mod 49%). Den store modstand mod unionen i netop Frankrig har vakt betydelig opmærksomhed og eftertanke. Frankrig har altid været betragtet som en central drivkraft i arbejdet for en tættere integration i EF. Denne vurdering må nu tages op til revision, selvom de franske toppolitikere gør sig stor umage for at overse, at situationen har ændret sig efter folkeafstemningen.

Situationen er blevet yderligere usikker på grund af den stærkt voksende modstand mod EF-unionen i Storbritannien. I følge meningsmålingerne ønsker mere end to tredjedele af briterne en folkeafstemning om Maastricht-traktaten, som der i følge de samme meningsmålinger er et klart flertal imod. Formelt kan premierminister Major gennemføre en britisk ratificering af traktaten med et flertal i parlamentet, men det er et spørgsmål om han kan holde til det politisk med en så stor folkelig opposition mod unionen.

Tre scenarier

Der tegner sig flere mulige scenarier. Mange vil muligvis mene, at det mest sandsynlige er, at det vil lykkes kansler Kohl og præsident Mitterrand at holde sammen på tropperne og tromle en ratifikation igennem i de andre EF-lande. Det kunne man kalde „11 mod 1 scenariet“.

Man skal dog ikke undervurdere muligheden for en helt anden udvikling, hvor Maastricht-traktaten bliver åbnet til en genforhandling. Det kan ske, hvis der kommer en folkeafstemning i Storbritannien, eller hvis tilstrækkelig mange EF-lande erkender, at det ikke er hold-

bart at gennemføre så store ændringer i EF mod en stærk folkelig opposition. Det ville være uklogt ikke at forberede sig på dette „genforhandlings-scenarier“, uanset at de store EF-medlemmer indtil videre hævder, at dette ikke kan komme på tale.

Derudover findes en række „blandings-scenarier“, hvor nogle af EF-landene går videre med deres egen union (for eksempel Tyskland og Frankrig) og dermed indfører et EF i flere „hastigheder“, „cirkler“ eller „rum“. Dette scenarier vil på en række måder overlape genforhandlings-scenariet, ligesom der også i „11 mod 1“ scenariet vil blive tale om en vis genforhandling i forbindelse med en dansk aftale.

Selvom der ikke er nogen helt klar adskillelse, tegner der sig således tre hovedvarianter:

- 11 mod 1 scenariet
- genforhandlings-scenariet
- blandings-scenariet.

Der er næppe tvivl om, at JuniBevægelsen vil foretrække det reelle genforhandlings-scenarie og kæmpe for, at det bliver resultatet. Det kan dog straks forudsiges, at skulle det trække op til en særordning for Danmark, må JuniBevægelsen fastholde, at denne ordning skal være åben både for andre EF-lande og for de kommende ansøgerlande.

Andre samfundsværdier skal prioriteres

Hvis et samarbejde skal fungere, skal man være nogenlunde enige om målet og midlerne. Dette gælder også det fremtidige samarbejde i Europa. Jo større enighed, desto tættere samarbejde kan man få til at fungere.

En sådan enighed er ikke let at opnå mellem 12 forskellige nationer med hver sin historie, hver sin kultur og med forskelligt økonomisk udviklingsstade. Dette er netop en af grundene til, at man ikke kan presse en stiv og centralistisk model ned over alle disse lande, således som man forsøgte med Maastricht-modellen.

Man er nødt til at tage hensyn til disse forskelle i kultur og prioritering af samfundsværdier, når man udformer en europæisk samarbejdsmodel. Den må være tilstrækkelig fleksibel og rummelig, hvis der skal være plads til alle. Derfor er der også peget på et „Europa i flere rum“ som en god løsning.

Inden man går over til at diskutere konkrete samarbejdsmodeller, er det således væsentligt at fastlægge de samfundsmål og samfunds-

værdier, som prioriteres højest. Det er en diskussion som normalt drukner i de daglige og kortsigtede politiske skærmydsler, også i Danmark. Debatten om det europæiske samarbejde kan være en god anledning til at overveje disse overordnede spørgsmål som grundlag for beskrivelsen af et „europæisk rum“, der er i overensstemmelse med danske samfundsværdier.

Demokrati

Det danske demokratibegreb indebærer en aktiv deltagelse af befolkningen i den politiske beslutningsproces. Dette giver sig blandt andet udslag i stærke og kompetente græsrodsbevægelser, som har haft væsentlig indflydelse på den politiske udvikling. Som eksempler kan nævnes kampagnen mod atomvåben, kvindebevægelsen, kampagnen mod kernekraft, miljøbevægelserne og kampagnen for vedvarende energi. Senest demonstreredes styrken og selvstændigheden i befolkningens aktive medvirken i den politiske proces ved det danske Nej til Maastricht-traktaten den 2. juni. I de fleste andre EF-lande har de folkelige bevægelser langt fra så stor indflydelse.

Det har uden tvivl været en medvirkende årsag til de danske politiske traditioner, at Danmark kun har fem millioner indbyggere - med en fælles kultur og historie. Den danske form for aktiv deltagelse i den politiske beslutningsproces vil ikke kunne finde sted i et EF med 340 millioner indbyggere, en række forskellige sprog og uden fælles debatfora. Selv i USA med et fælles sprog er den politiske interesse og aktivitet i befolkningen langt lavere end i Danmark.

Et aktivt folkestyre er en overordnet samfundsværdi som ikke må sættes over styr i det fremtidige samarbejde i EF og Europa. Dette kan kun sikres ved at bevare den reelle kompetence i forhold til samfundsudviklingen i de nationale parlamenter. Det vil sige Folketinget for Danmarks vedkommende.

Nordiske velfærdsprincipper

I første halvdel af dette århundrede udviklede de nordiske lande sig til såkaldte „velfærdssamfund“ med en materiel levestandard blandt de højeste i verden. Et grundlæggende træk ved den nordiske velfærdsmodel er de solidariske principper, hvor de svage grupper støttes af samfundet over skatten. Alle

borgere er i princippet sikret en hellig, uddannelse og tilstrækkelig lægebehandling, selvom de personligt ikke har penge til at betale denne service med. Der stilles ikke nogen specielle krav for at opnå disse goder, for eksempel at man skal være tilknyttet arbejdsmarkedet.

Disse principper er forskellige fra forholdene i flere af de andre EF-lande, hvor opnåelsen af goderne ofte er baseret på individuelle forsikringer eller kræver tilknytning til arbejdsmarkedet. Der er solidariteten i højere grad knyttet til familien og mindre overlades til den fælles samfundsomsorg.

I den sidste fjerdedel af dette århundrede er der begyndt at gå skår i den nordiske velfærdsmodel, ikke mindst i Danmark. Bortset fra at velfærdsprincipperne aldrig har været helt opfyldt i praksis, er der en tydelig tendens til ændring af synet på disse principper. Dette har mange årsager, og en af dem er det stadig tættere samarbejde med de andre EF-lande og den dermed følgende harmonisering af love og administrative forhold. Andre årsager kan søges i en nyliberalistisk politisk filosofi og en modvilje mod tendenser til overadministrering i den offentlige forsorgssektor.

Det er næppe korrekt ud fra disse tendenser at slutte, at danskerne ønsker at afskaffe det nordiske velfærdssamfund. Tværtimod kan man spore en stigende frygt for, at udviklingen mod det såkaldte „to-tredjedels-samfund“ kan blive til stor skade for os alle. Ikke alene for den tredjedel, der bliver ladet tilbage som tabere, men for hele samfundslivet. Det er nok rigtigere at konkludere, at man ønsker at modernisere og udbygge det nordiske velfærdssystem, så man undgår overflødigt bureaukrati og udnytter ressourcerne bedre.

På den baggrund er det vigtigt at sikre de solidariske samfundsprincipper en plads i det fremtidige europæiske samarbejde.

Det indebærer ikke, at alle „europæiske rum“ skal baseres på nordiske velfærdsfilosofier, men der må findes mindst et rum, hvor dette er tilfældet. Dette rum kan stå åbent for Danmark og andre lande, der måtte ønske at tilslutte sig det.

Miljøhensyn

Det står i stigende grad klart, at livsformen i de moderne industrilande udgør en afgørende

trussel mod vores naturlige miljø. Det gælder både lokalt, regionalt og globalt. Den fortsatte materielle vækst, det stigende energiforbrug og den stigende trafik taget sammen med en fortsat vækst i Klodens befolkningstal truer med at skabe globale miljøkatastrofer inden for de næste 20 til 40 år. Derfor må det være et overordnet formål med samarbejdet i Europa at sikre en bæredygtig økologisk udvikling.

Dette får betydelige konsekvenser for prioriteringen inden for det europæiske samarbejde. I øjeblikket har økonomisk vækst og kommercielle interesser første ret i forhold til miljøhensyn i Rom-traktaten og i den foreslåede Maastricht-traktat. I fremtiden bør det være lige omvendt. Dette krav indebærer ikke alene ændringer i forhold til Maastricht-traktaten, men også i forhold til Det Indre Marked.

Afskaffelse af tvungen arbejdsløshed

Omkring 10% af EF's arbejdsstyrke er i dag holdt uden for arbejdsmarkedet. De er arbejdsløse. De traditionelle forslag til løsning af dette tragiske forhold har vist sig at være virkningsløse i forhold til problemets omfang. En naturlig konsekvens af denne konstatering ville være, at der må helt nye og mere grundlæggende ændringer til for at løse problemet. Desværre kniber det med at få sat gang i disse nødvendige ændringer.

I den danske grundlov (§75, stk. 1) står der: „Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for at arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse“. Det er i god overensstemmelse med de nordiske solidaritetsprincipper. I praksis har politikerne ikke levet op til dette princip ved prioriteringen af samfundsudviklingen. Ikke desto mindre må det stadig være et overordnet samfundsmål at sikre, at ingen mod sin vilje holdes ude fra samfundets arbejdsfællesskab. Det svarer meget godt til, hvad de fleste danske politikere i tale har givet udtryk for den sidste halve snes år. Nu drejer det sig om at udmønte den solidariske tale i praksis.

I forhold til Maastricht-traktaten må man konstatere, at arbejdsløshedsproblemet ikke gives megen opmærksomhed i teksten. Tværtimod understreges det, at det vigtigste formål med EF-unionens fælles økonomiske politik er at sikre prisstabilitet. Det hævdes, at denne politik også vil modvirke arbejdsløsheden. Den

seneste årrække med prisstabilitet og stigende arbejdsløshed kan ikke siges at give overbevisende dokumentation for denne påstand.

Når det er en overordnet samfundsværdi at afskaffe den tvungne arbejdsløshed, må dette også afspejle sig i aftalerne om det europæiske samarbejde. Dette vil kræve væsentlige ændringer i den foreliggende Maastricht-traktat.

Ikke-truende sikkerhedspolitik

Alle EF-lande siger, at de gerne vil leve i fred med deres naboer og medvirke til at sikre freden i Europa og i Verden. Forskellen ligger i den måde de mener, at disse mål bedst nås på. Nogle store lande mener således, at freden bedst sikres, hvis de påtager sig rollen som „verdens politimand“ gennem udøvelse af militær styrke. Dette synspunkt ligger langt fra den traditionelle danske opfattelse af en fredsskabende sikkerhedspolitik.

I Maastricht-traktaten er der lagt op til en militarisering af EF, bl.a. under medvirken af Vestunionen. Frankrig og Tyskland har taget de første skridt til opbygningen af en fælles „EF-hær“, og forsvarsministrene i Frankrig og England taler om mulighederne for på længere sigt at sætte deres atomvåben til rådighed for en sådan hær.

Det bør være dansk politik at medvirke til at forhindre en sådan udvikling. I det omfang der er behov for militære styrker, bør de være opbygget ud fra principperne om et ikke-truende forsvar. Danmark bør arbejde på at blive en garanteret atomvåbenfri zone og støtte internationale fredsbevarende organisationer som FN og CSCE.

U-landsbistand

Store dele af Den 3. Verden er fanget i en gældsfælde, der gør det næsten umuligt for disse lande at arbejde sig frem til en anstændig materiel levestandard. Denne situation forværrer samtidig de globale miljøproblemer, eftersom de befolkningsrige u-lande ikke har mulighed for at prioritere miljøproblemerne højt nok. De er nødt til at prioritere dag til dag overlevelse højere.

Det bør være et overordnet mål for Danmarks u-landsbistand at bidrage til en social og økologisk bæredygtig udvikling på globalt plan. Dette indebærer blandt andet, at Danmark må arbejde for en gældssanering for de hårdt ramte

u-lande, en forøget økonomisk bistand på u-landenes betingelser, og en gradvis nedbrydning af toldbarriererne over for u-landenes produkter.

Disse målsætninger er kun dårligt opfyldt af EF, hvor man skærmer sig mod u-landenes eksport, tilgodeser egen industri i forbindelse med u-landsbistanden, og ikke arbejder for en hurtig gældsanering.

De danske principper for u-landsbistand falder

mere i tråd med den u-landspolitik, som føres i de andre nordiske lande.

Det er derfor vigtigt, at Danmark bevarer friheden til at føre en selvstændig u-landspolitik og ikke tvinges til at harmonisere denne med de øvrige EF-lande.

Et tæt samarbejde mellem de nordiske lande på dette område kan styrke den samlede effekt af vores u-landsbistand.

NØDVENDIGE ÆNDRINGER AF EF'S ØKONOMISKE POLITIK

Af Kai Lemberg og Lise Lyck

Grundtrækkene i EF's økonomiske filosofi er nedfældet allerede i Romtraktaten. De blev for industrivarer og -tjenester m.v. ud-dybet og konkretiseret i planerne for EF's Indre Marked, og endelig indeholder Maastricht-traktaten en overstatslig udbygning af dem i form af den økonomisk-monetære union, ØMU, i hvis 1. fase (frie kapitalbevægelser m.v.) vi allerede befinder os. 2. fase fra 1994 etablerer overgangsinstitutioner og indleder landenes økonomiske tilpasning, og 3. fase fra senest 1999 fuldender ØMU med bl.a. dens bestemmelser om centralbanksystemet, fælles mønt, krav om budgetdisciplin i medlemslandene og om faste forpligtelser til at føre en ensartet økonomisk politik i alle medlemslande.

De afgørende elementer i denne økonomiske filosofi går i 2 forskellige, uforenelige retninger, hvad der har bragt EF i et dilemma. Det samme dilemma genfindes i mange nationalstater:

To modsatte retninger

Den ene retning angives af landbrugsordningerne og fiskeriet samt kul- og stålindustrien. Her går filosofien, som klarest kommer til udtryk for landbruget, ud på, at disse erhverv i EF-landene skal beskyttes mod konkurrence fra omverdenen (USA, Japan, 3. verdens lande, Østeuropa) ved en gennemført protektionistisk og planøkonomisk politik, hvor verdensmarkedspriserne elimineres i EF-området ved høje toldmure, politisk fastlagte, langt højere landbrugsvarerpriser i EF kombineret med EF-tilskud til øget produktion af varer der i forvejen er overskud af, og som derfor i vidt omfang må opkøbes af EF og lagres til senere destruktion eller dumping. I tidens løb er de finansielle byrder herved vokset så stærkt og udgør så stor en del af EF's samlede udgifter (60-75%), at EF har indført modsat virkende restriktioner og afgifter (mælke-ansvarlighedsafgift, præmier for frugttræfældning, nedslagtninger, braklægning, kvoteordninger) for at nedbringe udgifterne. Landbrugspolitikken

m.v. berøres ikke af Maastricht-traktaten, som ikke ændrer de pågældende artikler i Romtraktaten.

Denne del af EF's økonomiske filosofi står foran sammenbrud, formentlig i form af stærkt reducerede tilskud og omlægning fra produktions- og prissubsidier til socialhjælp til kategorier af landbrugere („bjergbønder“ m.fl.). Det har fremkaldt voldsomme protester, især i Frankrig, men også f.eks. braklægningen i Danmark er udsat for kritik.

Den anden retning i EF's økonomiske filosofi er repræsenteret af politikken overfor industri (med forannævnte undtagelser) og håndværk, handel (bortset fra landbrugsvarer m.v.), pengevæsen og andre serviceerhverv.

De fire friheder

For disse erhverv er den økonomiske politik baseret på de såkaldte 4 friheder, nemlig frie bevægelser over grænserne inden for EF - ingen told, ingen kvantitative restriktioner, ingen bureaukratiske hindringer - for varer, tjenester, kapital og arbejdskraft (Maastricht, art. 3), plus en 5. frihed, nemlig til erhvervs-etablering (M. art. 54,2), samt princippet om en åben markedsøkonomi med fri konkurrence (M. art. 3A,1, og påny i art. 105,1 og utallige gentagelser i senere artikler).

Dertil følger Maastricht-traktaten (M. art. 3A,2) prisstabilitet som penge- og valutapolitikens hovedmål samt for Unionens („Fællesskabets“) og alle delstaters offentlige økonomi „stabile priser, sunde offentlige finanser og monetære vilkår og en holdbar betalingsbalance“ (M. art. 3A,3).

Samtidig forbyder man (M. art. 73B) alle restriktioner for betalinger og kapitalbevægelser - også når disse er rent spekulative.

Den interne frie bevægelighed for industrivarer m.v. er ved aftale mellem EF og EFTA allerede i 1970'erne udvidet til også at gælde EFTA-området.

Overstatslige bestemmelser

De overstatslige bestemmelser på den økonomiske politiks område kommer bl.a. frem i forbudet mod statstilskud (Romtraktaten, art. 92), krav om „harmonisering af lovgivningerne vedr. omsætningsafgifter, punktafgifter og andre indirekte skatter ...“ (M. art. 99) og, mere generelt formuleret, udstedelse af „direktiver om indbyrdes tilnærmelse af Medlemsstaternes love og administrative bestemmelser“ af betydning for det fælles marked (M. art. 100). Desuden skal Rådet udstikke „overordnede retningslinier for Medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politikker“ (M. art. 103,2). Kravet om budgetdisciplin i medlemsstaterne er overordentlig detaljeret beskrevet (M. art. 104C) med en række straffeforanstaltninger over for medlemslande, der trods EF-påtale vedholdende fastholder en finanslov med „uacceptabelt underskud“, dvs. over 3% af BNP, eller hvis samlede offentlige gæld (herunder f.eks. også kommunernes og sociale sikringsordningers) overstiger 60% af BNP.

Den monetære politik i Unionen er i øvrigt udførligt udmalet i et helt nyt kapitel i Maastricht-traktaten (M. art. 105-109) som bl.a. fastslår Centralbanksystemets totale uafhængighed af såvel medlemslandene som Kommissionen og Rådet (M. art. 107) og dets kompetence til bl.a. at udstede forordninger, som umiddelbart binder alle medlemslandene (M. art. 108A). Det indebærer bl.a., at *hele det pengepolitiske område sættes uden for national indflydelse og demokratisk kontrol og ansvar.*

Den nye institution Det Europæiske Centralbanksystem (ESCB) og Den Europæiske Centralbank (ECB) nævnes i Maastricht-traktatens art. 4A, og omtales nærmere i kapitlerne om den økonomiske politik (M. art. 102A-104C) og den monetære politik (M. art. 105-109D) samt i en udførlig protokol om ESCB's og ECB's statutter.

Den økonomisk-monetære union

Disse kapitler samt hele resten af Maastricht-traktatens afsnit II handler om økonomi samt de nye politikker som alle har en økonomisk basering, og sigter mod etableringen af Den Økonomisk-monetære Union (ØMU) med basis i en åben markedsøkonomi med prisstabilitet. ESCB (og delvis dets forløbere i ØMU's 2. fase) skal „formulere og gennemføre Fællesskabets

monetære politik“, „besidde og forvalte medlemsstaternes valutareserver“ m.m. (M. art. 105), have eneret på at bemyndige udstedelse af pengeseddler og godkende møntudstedelse (M. art. 105A) og have lovgivende myndighed til at udstede forordninger (M. art. 108A). Dette udelukker enhver afvigende økonomisk politik i medlemslandene, og det endelige mål er med overgangen til ØMU's 3. fase, efter at medlemslandenes „valutaer fastlåses uigenkaldeligt“ at afskaffe de nationale valutaer og lade ECU'en træde i stedet for disse valutaer (M. art. 109I,4). Derved er enhver national valutapolitik afskåret, så devaluering (og revaluering) er udelukket som politisk tilpasningsredskab. En forringet konkurrenceposition for et medlemsland kan da kun imødegås ved lønedsættelse, eller stramning af de offentlige finanser. Den aktuelle uro på de internationale valutamarkeder tyder på, at selv det delvis fleksible EMS-samarbejde er vanskeligt at fastholde mellem EF-landene, fordi deres levestandard og økonomiske udvikling er så forskellig.

Arbejdsmarked

„Social- og arbejdsmarkedspolitikken“, som alene omfatter arbejdsmarkedspolitikken og ikke socialpolitik, har kun få bestemmelser i selve traktaten (M. art. 118A-125 om bl. en Europæisk Socialfond) og indeholdes i øvrigt i en sær aftale mellem de 11 medlemslande (idet England ønskede at stå udenfor), hvor en række mindre vidtgående bestemmelser kan vedtages med kvalificeret majoritet (54 ud af 76 stemmer) som minimumsforskrifter, mens mere vidtgående afgørelser skal træffes enstemmigt, og spørgsmål om løn, organisering, strejke og lock-out holdes uden for Unionen.

Miljø

På miljøområdet udvider Maastricht-traktaten EF's beføjelser betydeligt (M. art. 130R-T), ligeledes med nogle (de fleste) afgørelser ved kvalificeret majoritet (med inddragelse af EF-Parlamentet i en meget indviklet samrådsprocedure efter art. 189C), andre enstemmigt. Her gælder en svagt formuleret beskyttelsesklausul (M. art. 130R,2), idet de enkelte medlemsstater „af ikke-økonomiske miljøhensyn (kan) træffe foreløbige foranstaltninger, der underkastes en fællesskabskontrolprocedure“ i forbindelse med harmonisering. Desuden kan

hvert medlemsstat opretholde eller indføre strengere beskyttelsesforanstaltninger - som imidlertid „skal være forenelige med denne traktat“ (M. art. 130T), dvs. ikke må rumme mulighed for konkurrenceforvridning; og det slår i praksis ofte fødderne væk under medlemslandes kamp for bedre beskyttelse af forbrugere, folkesundhed, miljø, kulturarven osv. Den sidstnævnte bestemmelse gælder også for forbrugerbeskyttelse (M. art. 129, A,3). Den endelige afgørelse i tvivlstilfælde ligger hos EF-Domstolen. Hverken for miljø, folkesundhed eller forbrugerbeskyttelse taler traktaten om minimumsforskrifter. For dem alle tales om et „højt beskyttelsesniveau“ (M. art. 129,1 samt 129A,1 og 130R,2). For nogle af de nye „politikker“ nævnes, at EF's foranstaltninger er „uden harmonisering“; det gælder uddannelse (M. art. 126,4), kultur (M. art. 128,5) og folkesundhed (M. art. 129,4).

Økonomisk konkurrence og koncentration

EF's basering på kræfternes frie spil i en åben markedsøkonomi rummer en indbygget tendens til økonomisk magtkoncentration hos de største og økonomisk stærkeste virksomheder indenfor industri, byggeri og anlæg, pengeinstitutter og en række andre serviceerhverv. Udviklingen i EF-samarbejdet favoriserer multinationale koncerner og fremmer opkøb, fusioner og karteller på tværs af EF-medlemslandes grænser. Den forstærkede frie konkurrences økonomiske virkemåde går således i retning af koncentration, kontrol og markedsregulering - ikke fra staternes regeringer og valgte parlamenter, men fra den koncentrerede privatkapital.

Der ligger i denne udvikling en kraftig indbygget tendens til en geografisk erhvervs-koncentration i de dele af Vesteuropa der rummer hjemstederne for de fleste af den slags koncerner. Erhvervsgeografiske analyser har påvist, at der hermed sættes en stærk økonomisk udvikling i gang i et område fra det sydlige England over Benelux, Rhinlandet og Sydtykland, Schweiz (uden for EF) og Norditalien, EF's såkaldte „Blå Banan“ efter den grafiske form på et Europakort. Der antydes også, men mere usikkert, en „sekundær banan“ fra Norditalien mod vest og syd langs Frankrigs og Spaniens Middelhavskyster.

EF's nye regionalpolitik

Dette perspektiv er såvel Kommissionen som EF's Middelhavslande særdeles opmærksomme på. De har derfor forlangt (Spanien endog som betingelse for at underskrive) at der i Maastricht-traktaten og en tilknyttet protokol om økonomisk og social samhørighed er givet løfter om en gennemgribende udvidelse og omlægning af regionalpolitikken. Der oprettes et rådgivende Regionsudvalg (M. art. 198A-198C) med repræsentanter for regionale og lokale myndigheder, og Den Europæiske Investeringsbank (M. art. 198D-198E), som ved lån og garantier skal ophjelpe mindre udviklede områder og modernisere og omstille virksomheder m.v. til Fællesmarkedets vilkår og finansiere projekter af fælles interesse for flere medlemslande. I ØMU's 2. fase, fra 1. januar 1994, oprettes tillige Det Europæiske Monetære Institut som forløber for 3. fases Centralbanksystem.

I traktatafsnittet om økonomisk og social samhørighed fastslås det, at Fællesskabet skal „formindske forskellene mellem de forskellige områders udviklingsniveauer og forbedre situationen i de mindst begunstigede områder, herunder landdistrikterne“ (M. art. 130A) ved hjælp af Strukturfondene (M. art. 130B), herunder Regionalfonden (M. art. 130C), og der skal inden udgangen af 1993 oprettes en ny Samhørighedsfond (M. art. 130D). Det handler ikke om småpenge, men drejer sig om 3-cifrede milliardbeløb, der skal overføres fra de rige nordlige medlemslande til Portugal, Spanien, Grækenland og Irland, især til elværker, transportanlæg og investeringer i turisterhverv.

Danmark er hverken omfattet af de „automatiske“ udviklingsområder eller af den regionalpolitiske støtte. Den nye regionalpolitik vil betyde øgede betalinger til EF, men ingen sikkerhed for at blive inddraget i særlige vækstzoner.

EF vil måle sig med USA og Japan

En samlet karakteristik af hele Maastricht-traktatens kompleks af direkte og indirekte økonomisk politik må fastslå, at EF-Unionen er fikseret på troen på økonomisk vækst og nødvendigheden af at måle sig med USA og Japan, realiseret gennem intern frihandel i EF's Indre Marked, fungerende ved kræfternes frie spil i en åben markedsøkonomi. Den må ikke forstyrres af ekspansive statsinitiativer efter Keynes' model, men skal tværtimod støttes gennem en

monetaristisk politik med stram styring af pengepolitik og offentlige udgifter. Den økonomiske vækst anses (M. art. 2) for at være forenelig med „en harmonisk og afbalanceret udvikling“, „bæredygtig og ikke-inflationær“, med høj beskæftigelse, social solidaritet og beskyttelse, høj levestandard og livskvalitet - uden nærmere begrundelse eller sandsynliggørelse.

Indtrykket af den meget centralistiske og bureaukratiske karakter af EF-Unionens økonomiske politik er søgt modvirket gennem introduktionen af begrebet subsidiaritet (M. præambel og art. 3B), dvs. afgørelser så nær borgerne som muligt. Men dette, betegnet i Danmark som „nærhedsprincippet“, har to afgørende begrænsninger: det gælder kun „på de områder som ikke hører ind under (Unionens) enekompetence“, og afgørelsen af, om en beslutning kan tages på lavere niveau (nationalt, lokalt) ligger *ikke* hos det lavere niveau, men i Unionens institutioner.

Markedsstyring, fri handel og bevægelighed

De hidtidige erfaringer viser:

- at den markedsstyrede økonomiske vækst rummer katastrofale farer for miljø, økologisk balance, energi- og råstofforbrug og menneskers sundhed,
- at den monetaristiske politik overalt i EF har ført til en høj arbejdsløshed (ca. det dobbelte af EFTA-landenes),
- at kræfternes frie spil har øget den økonomiske ulighed mellem befolkningsklasserne,
- at samhandelen og det økonomiske samarbejde med u-landene (Lomé-aftaler) fastholder disse i en råstoffleverandør-status og spærre deres industriprodukter, sukker m.m., ude fra EF-markedet,
- at nyliberalismens konkurrencemarked langsomt, men sikkert, bliver reguleret eller domineret af stadig større og stærkere multinationale koncerner, der tillige har fået voksende indflydelse på Kommissionen og Rådet gennem deres omfattende lobbyvirksomhed.

Fri og åben handel er et gode, der bør værnes om, når den er til fordel for befolkningerne i de berørte lande. Det indebærer en betydelig tillid til markedernes evne til at fungere effektivt, men samtidig også en erkendelse af, at markederne i sig selv ikke er tilstrækkelige til at kunne imøde-

komme befolkningernes ønske, hvorfor der er et klart behov for en vis markedsregulering fastsat efter de enkelte landes befolkningers krav. Konkret betyder dette, at medlemskabet af EF og handelssamarbejdet i GATT m.v. at:

- Den fri bevægelighed af varer og tjenester må være underlagt en vis national regulering. Det er eksempelvis uacceptabelt med fri handel for kemikalier og stoffer, som den danske befolkning finder sundhedskadelige og EF's standardkrav til agurker og æbler m.m. er overflødige. Men de frie varebevægelser bør ikke indskrænkes til EF-området og EFTA, men principielt udstrækkes til andre uden for EF stående lande - med den evt. nødvendige beskyttelse af tilbagestående lande og lande under kraftig omstilling.

Dertil kommer, at markedsøkonomien nok giver klare signaler om økonomisk gevinst på kort og mellemlangt sigt til dem der ejer eller disponerer over kapital og produktionsmidler - i modsætning til en ofte usikker og inkonsekvent offentligt dirigeret eller reguleret økonomi - men den inddrager sjældent langsigtede faresignaler om ressourcetømming, forurening, støj, æstetisk miljødelæggelse, sur regn, ozonhul og drivhuseffekt, samt om fysisk eller psykisk nedslidning af mennesker, herunder arbejdskraften. Dette er samfundsmæssige kollektive sidevirkninger (externalities), som ikke eller kun marginalt rammer den enkelte virksomheds økonomiske resultat, og som derfor ikke indgår i markedsmekanismens funktionsmåde.

En indregning af disse virkninger i en samlet samfundøkonomisk kalkule kan kun foretages af offentlige myndigheder: kommunale, regionale, statslige eller internationale, i form af miljøafgifter, forbud, reguleringer og offentlig planlægning. EF er med sin prioritering af prisstabilitet og begrænsning af offentlige udgifter (budgetdisciplin m.m.) uegnet til at varetage disse hensyn. FN kunne gennem en styrkelse af sin kompetence have globale muligheder herfor, Nordisk Råd ligeledes på nordisk plan; men de største muligheder ligger hos de nationale stater i et frivilligt samarbejde. Men det forudsætter, at de ikke gennem en Union en tvunget ind i en stadig tættere ensretning af deres økonomiske politik, og at de råder over en vifte af instrumenter i deres økonomiske politik.

- Kapitalens frie bevægelighed er set fra et samfundsmæssigt synspunkt væsentlig mere problematisk. For det første åbner den for spekulation, der kan have erhvervsruinerende konsekvenser, og for muligheder for gennem ukontrolleret kapitalflugt at udøve politisk pression. Desuden forstærkes den tendens, som er indeholdt i princippet om EF's Indre Marked, til at national bestemmelse over erhvervsaktiviteter i små lande som Danmark forsvinder, da aktiemajoriteten i nationale selskaber kan let overgå til udenlandske, især multinationale koncerner ved opkøb eller fusioner.

En af konsekvenserne heraf er for Danmark en filialøkonomi i form af, at de afgørende beslutninger om produktions- og prisstrategi og om geografisk flytning eller nedlæggelse af produktion overgår til fjerne hovedsæder, som er uberørt af konsekvenserne for bl.a. den lokale beskæftigelse.

- Mens kapitalens frie bevægelighed er en frihed for kapitalejerne, er arbejdskraftens frie bevægelighed (M. art. 3C) både en frihed og en tvang for lønmodtagerne, da den i realiteten betyder, at de ansatte fagligt og geografisk skal tilpasse sig industriens strukturændringer og virksomhedernes dispositioner. Dette kan have en frihedsværdi for personer i toppen af lønsystemet samt for de lavest-lønnede i nogle Middelhavslande, som kan få chancen for bedre lønnet arbejde i nordlige medlemslande, men vil opleves som en tvang for dem, der af rationaliseringer eller udkonkurrering, presses ud af deres job og må søge til andre fag eller andre medlemslande. Murens fald har betydet øget nationalisme i Europa, og antallet af nationer, der i mange år har været stabilt, er voksende med konfliktmuligheder og vandring af folk til følge. Det må i den forbindelse erkendes, at de enkelte lande har forskellige muligheder for at modtage fremmede, og at de enkelte lande selv må sætte grænser i overensstemmelse med deres folks ønsker og tolerancetærskel, og at en åben økonomisk politik i hele Europa er det bedste middel til at standse folkevandringerne.

En åben økonomisk politik

Sammenbruddet af de centraldirigerede kommunistiske økonomier i Østeuropa viste, at

disse lande ikke evnede at udvikle et socialistisk alternativ til den kapitalistiske markedsøkonomi med dens dynamiske styrke (men sociale og miljømæssige farer). Her må det være påkrævet, med udgangspunkt i de nordiske landes markedsbaserede, men offentligt velfærdsregulerede og efterhånden også miljøregulerede samfundsform, at pege på alternative samfundsmodeller til EF's samfundsmodel.

En åben økonomisk politik er ikke en monetaristisk politik med prisstabilitet som overordnet mål og ej heller en gammel keynesiansk politik. Den gamle traditionelle keynespolitik tog slut efter 1973, da både ledighed og inflation blev en realitet samtidig. Den monetaristiske politik er ved at tage slut netop nu, hvor lav inflation kombineres med store devalueringer, og pengepolitikens utilstrækkelighed til at at hamle op med de økonomiske problemer i Europa og USA er ved at blive synlig for alle.

En alternativ økonomisk politik

Hvilken økonomisk politik kan man på realistisk grund tænke sig sat i stedet for EF's monetaristiske økonomisk politik?

Udgangspunktet må være, at man sætter sig nogle andre mål. Man kunne med støtte hos bl.a. Kenneth Galbraith, Jan Tinbergen og Trygve Haavelmø slå fast, at:

- 1) Målene for den økonomiske politik skal være økologisk bæredygtige. Energi- og råstof-forbruget skal i de udviklede rige lande reduceres kraftigt, der skal satses på varige energikilder, miljøødelæggende produktioner skal forbydes eller beskattes, det materielle forbrug skal i hvert fald for de bedre stillede dæmpes, genbrug stimuleres og affaldsmængderne reduceres.
- 2) Beskæftigelse skal prioriteres over prisstabilitet, vel at mærke i miljørigtige produktioner og service; det forudsætter bl.a. øget vægt på uddannelse, omskoling og optræning.
- 3) Der skal tilstræbes større økonomisk lighed mellem danske befolkningsgrupper ved hjælp af beskæftigelsespolitik, uddannelsespolitik, socialpolitik, skattepolitik og erhvervsstimulering; det vil modvirke EF-politikens opdeling af befolkningen i A-, B-

og C-hold og udstødningen af gamle, unge og svage fra arbejdsmarkedet.

- 4) Erhvervslivet skal stimuleres ved øget offentlig forskningsindsats - også i samarbejde med erhvervsvirksomheder - og ved information og udviklingsarbejde om nye produkter, produktionsmetoder og mærker, samt til nødvendige strukturomlægninger og afprøvning af nye, miljøvenlige teknologier.
- 5) I stedet for en fastlåst ØMU med fælles mønt og centralbank skal der bygges videre på et valutarisk samarbejde - også for lande uden for EF - som i EMS'en, dvs. med stabile kurser som normen, men med mulighed for kursjusteringer, når de realøkonomiske forhold tilsiger det.
- 6) Globalt skal der åbnes for import (også af andet end råvarer) fra u-lande og Østlande til priser der ikke fastholder deres fattigdom, u-landshjælpen skal øges, og der skal internationalt etableres en omfattende gældsregering for u-lande. Dette vil bidrage til global fredeliggørelse og sameksistens og muliggøre reducerede militære udgifter.
- 7) En form for borgerløn skal sikre borgerne større frihed, både under arbejdsløshed og til at vælge efteruddannelse eller øget fritid.

En åben økonomisk politik lægger vægt på beskæftigelse, miljø, fordeling, strukturer og helheder.

Samtidig indebærer en åben økonomisk politik, at man erkender, at traditionelle økonomers sætten lighedstegn mellem større produktion og højere velfærd ikke svarer til folks opfattelse af velfærd. Kan der overhovedet tales om velfærd, hvis arbejdsløsheden er høj og samfundets sociale sikring lav?

Konsekvenser for Danmarks traktatmæssige forhold til EF:

- Danmark skal sige helt fra over for ØMU's 3. fase med fælles centralbank og mønt m.v.,
- Danmark skal desuden sige fra over for ØMU's 2. fase (fra 1994) på de områder, hvor den baner vej for gennemførelse af fase 3 med

dens overgangsinstitutioner og medlemslandenes tilpasning til en ensrettet økonomisk politik,

- Danmark er medlem af EF, men forbeholder sig ret til at gribe ind over for den frie bevægelighed af varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft, hvor den skader overordnede økologiske, miljømæssige, sundhedsmæssige og sociale hensyn.
- Danmark skal bevare selvbestemmelsen vedrørende indvandrings- og asylpolitik samt udlændinges ret til sociale ydelser m.m. i Danmark,
- den danske velfærdsstatmodel skal bevares,
- grænserkontrollen skal ikke fuldstændigt fjernes,
- Danmark skal kunne føre en selvstændig økonomisk politik, der sætter beskæftigelse og folks velfærd i centrum,
- Danmark skal forblive i EMS-samarbejdet med justerbare kurser.

Når det drejer sig om EF i bredere forstand, dvs. ud over Danmarks særlige interesser, må en Danmarks krav gå ud på:

- at EF skal lægge vægt på udvikling i bredden, dvs. flere tilknyttede lande, fremfor i dybden gennem politisk-økonomisk integration,
 - at beslutningsprocesserne gøres mere decentrale og åbne ved en præcisering af begrebet subsidiaritet med statsretligt bindende konsekvenser,
 - at alle beslutninger træffes i åbenhed og på basis af en offentlig debat, som landenes befolkning kan tage del i,
 - at den økonomiske udvikling og samarbejdsform kan foregå i flere „rum“. Det indebærer en anerkendelse af medlemslandenes grundlæggende forskellighed og af muligheden for forskellige målprioriteringer i landene. Det drejer sig således ikke om et EF i flere hastigheder, som jo netop er kendetegnet ved, at målprioriteringen er den samme i de enkelte lande.
- Danmark tager klart afstand fra målet om en stadig stigende generel integration mellem medlemslandene.
- at den konservativt-liberale økonomiske politik efter monetaristiske linier afløses af en bæredygtig, miljø- og socialt betonet politik, som åbner sig mod resten af Europa og verden.

Efterskrift:

Når konsekvensen af etablering af en monetær og politisk union skal vurderes, glemmes tit, at vi allerede nu har helt aktuelle erfaringer med et sådant eksperiment. For to år siden forenedes Østtyskland og Vesttyskland i en monetær og økonomisk union. Denne union var i modsætning til, hvad der gælder for en europæisk union, bragt til veje, baseret på et stærkt og næsten enigt folkeønske og baseret på beregninger, der klart undervurderede omkostningerne ved en sådan union. I dag ser vi, at:

- selv om der er overført langt større milliardbeløb fra Vesttyskland til Østtyskland end forudset, er den økonomiske ulighed alligevel kun blevet større (i 1992 overføres 7% af bruttonationalproduktet, dvs. en meget stor overførsel. Tænk bare på problemerne ved at få opfyldt FN's målsætning om 1% af bruttonationalproduktet til u-landshjælp),

- ledigheden i Østtyskland er stadig stigende, og der er stadig stigende forskel i arbejdsløshedsomfanget mellem det gamle Østtyskland og det gamle Vesttyskland. Arbejdsløsheden i Vesttyskland ligger på 6%, i Østtyskland over 20% og mange steder på 40% - en konsekvens bl.a. af, at Østtyskland ikke kan devaluere sin valuta,
- udviklingen giver basis for øget racisme og næring til en spirende nazisme.

Dette giver anledning til at spørge om, hvordan nogen - med disse erfaringer in mente:

- kan tro på, at Tyskland overhovedet kan komme til at opfylde Maastricht-traktatens krav om konvergens,
- kan gå ind for en økonomisk union i Europa med tanke på de enorme økonomiske forskelle der er mellem de enkelte lande, og samtidig uden den folkelige opbakning der kendetegnede Tysklands genforening.

NOGLE ALTERNATIVER TIL ET MILITÆRT EF

Af Else Hammerich, Inger Bjørn Andersen,
Hanne Norup Carlsen, Uffe Geertsen, Bente Hansen, Finn Held.

Når vi ikke tror på, at en militariseret EF-union kan løse de åbenlyse sikkerhedsproblemer, som eksisterer i Europa og på globalt plan, hvordan forestiller vi os da, at der kan skabes sikkerhed? Det vil vi give nogle bud på i det følgende, og håber på en levende debat om det.

Europæisk sikkerhedsordning nødvendig

Igennem de sidste år har Europa og Verden forandret sig, på godt og ondt, og der er brug for nytænkning, nye former for samarbejde, en ny europæisk orden og en ny verdensorden. Men der ikke brug for, at EF militariseres.

På globalt plan hindres fred og sikkerhed af den spiral af nød, militarisme og ødelæggelse af miljøet som nu dagligt dræber 40.000 børn og som i fremtiden truer alle på jorden. Denne onde spiral kan kun standses ved en samordnet global indsats via FN.

For at løse Europas etniske og sociale konflikter og krige er der brug for en samordnet, sikkerhedspolitisk indsats, der omfatter alle europæiske lande. Den bedste mulighed er CSCE, den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference, som nu omfatter 52 lande.

Derimod er der ikke brug en ny militær supermagt. For hverken verdens eller Europas problemer kan standses ved hjælp af våben, tværtimod, våben optrapper konflikterne.

Derfor må Danmark afvise, at EF får en forsvarspolitik, med Vestunionen som militært redskab, og at der oprettes paramilitære EF-politistyrker. Det er ikke nok at undgå, at Danmark bliver medlem af Vestunionen, og at danske soldater deltager i fælles EF-forsvar. Vi må tænke længere end til vores egne interesser.

Danmark må modsætte sig, at det civile EF's institutioner og budgetter anvendes til militær planlægning og militære formål. Her må vi stå fast ved det memorandum, Folketinget vedtog i 1990:

„Regeringen afviser at det europæiske politi-

ske samarbejde kommer til at omfatte et forsvarspolitisk samarbejde - herunder oprettelse af fælles militære styrker“.

Hvad er sikkerhed?

Når der skal dannes en ny, europæisk sikkerhedsordning, må det ske ud fra et moderne sikkerhedsbegreb: I dag kan sikkerhed ikke opnås af en stat på bekostning af en anden. Sikkerheden er universel. Den er i langt højere grad politisk, økonomisk, social og økologisk, end den er militær. Våbenmagt kan kun skabe sikkerhed, når den anvendes fredshåndhævede eller fredsskabende. Det kræver en organisation, som er hævet over nationale interesser, magt og økonomi, hvilket ikke kan siges om EF.

Det europæiske samarbejde, som er nødvendigt, og det EF, vi ønsker, skal ikke indrettes på at kunne føre krig, men på at:

- bidrage til fredelig løsning af etniske konflikter, som der vil blive flere af,
- ændre sin produktion og handel, så de skader mennesker og miljø mindst muligt,
- være med til at fordele jordens ressourcer mere ligeligt,
- kort sagt være medskabere af en global civilisation, som hverken er domineret af USA eller Europa, men reguleres af et stærkt og ligeværdigt FN-samarbejde.

Vi må arbejde for, at Norden bliver i stand til at opbygge et alternativ til den traditionelle magtpolitik. Vigtigt er det derfor, at Danmark ikke binder sig til EF-unionens kommende militære opbygning.

Nato er Danmark fortsat medlem af. Men for det første har Nato en anden karakter end Vestunionen. Nato kan ikke operere globalt, som Vestunionen skal kunne det. Endvidere udgør Nato (Atlantpagten) i princippet et forsvarssamarbejde mellem selvstændige nationer, - i modsætning til Vestunionen, som skal

være forbundsstatens (EF-unionens) militære arm.

Og endelig søges Nato i disse år ændret i retning af et forsvarssamarbejde sammen med de central- og østeuropæiske lande. Målet for dansk politik må være, at denne proces føres igennem, samtidig med at CSCE styrkes og udvikles til efterhånden at overtage europæiske sikkerhedsopgaver.

Dersom der kan skabes politisk vilje til det, er der ingen hindringer for en sådan udvikling. Afgørende vil det derfor være, at de nordiske lande står frit til at støtte denne proces.

Sikkerhed: Afskaf fattigdom

Et civilt EF har gode muligheder for at bidrage til sikkerhed ved hjælp af økonomiske midler, dersom den politiske vilje er til stede.

- Sikkerhed kræver retfærdig handel, dvs. lige handelsvilkår, evt. positiv særbehandling af dårligt stillede lande. Men hvert år taber u-landene 500 mia. \$ til det rige Nord på grund af ulige vilkår og handelsbarrierer - det er 10 gange værdien af al u-landshjælp. Derfor bør EF skridt for skridt åbne sine toldmure og arbejde for en tilsvarende åbning af de øvrige handelsblokke i Nord, så u-lands-samhandelen kan få en reel betydning for de fattigste lande.
- Jo bedre levevilkår i de fattige lande, jo større sikkerhed for os alle. Derfor må u-landenes gæld eftergives, og krisehjælpen forbedres. Et land som Danmark bør betale 0,5% af sit bruttonationalprodukt (BNP) til støtte for Østeuropa og 0,5% til global miljøindsats, udover den ene procent, vi betaler til u-landsbistand. Det samme kunne andre EF-lande gøre. Pengene kan tages fra forsvarsbudgettet.
- Danmark og Norden har valgt at give bistand til udvikling i de fattigste lande. EF's tidligere kolonimagter vælger ofte modtagerlande efter strategiske hensyn, også lande med et højt militærbudget. Indtil det ændres, skal Danmark ikke overlade mere styring af sin u-landsbistand til EF.

Sikkerhed: Et stærkt og demokratisk FN

Det er i FN, at en global civilisation - eller ny verdensorden - kan skabes: det eneste forum, som kan hæves over alle nationale interesser. I modsætning til EF, som altid vil blive betragtet

som partisk. Men FN har tabt anseelse, fordi det mangler demokrati, handlekraft og penge. Norden og Europa må gå i spidsen for at give FN større myndighed.

- FN reformeres, så det kan løse sine presserende opgaver og holde fast i sin oprindelige ide: at drage omsorg for fred og menneske-rettigheder for alle nationer. FN må ikke blive et redskab for USA's eller Europas, eller andre stormagters magtudøvelse.
- England, Frankrig og USA dominerer Sikkerhedsrådet, som derfor åbnes, så andre lande, herunder den 3. verden får en stærkere placering. De 5 faste medlemmers vøret begrænses, og flere vigtige afgørelser træffes af Generalforsamlingen. Verdens befolkninger kunne få direkte adgang til FN, f.eks. ved at der holdes parallelle samlinger for de internationale folkelige bevægelser, NGO'erne (Non Governmental Organizations).
- FN's generalsekretær får en stab af konfliktforskere og en kollektiv ledelse, og større ret til at tage initiativer, for selvstændigt at kunne forhandle og mægle, før konflikter bryder ud. FN kunne få en stående, bevæbnet styrke, der kan være fredshåndhævende, som foreslået af Generalsekretæren. Men kun på betingelse af, at det lykkes at demokratisere FN.
- FN's budget er på 7 promille af verdens årlige militæradgifter. Det ændres: stormagterne må betale deres restancer til FN, og der sikres et realistisk budget gennem højere bidrag.

Sikkerhed: Ødelæggelsesvåben afskaffes

Supermagterne har afskaffet en del våben, men oprustningen fortsætter, ikke mindst i u-landene, som „hjælpes“ af vestlige våbenproducenter. Der handles våben som aldrig før, også atom-, biologiske og kemiske våben. Den kolde krigs vældige produktionsanlæg for våben er svære at afskaffe: politikerne frygter arbejdsløshed og social uro. Det er et globalt problem, især farligt i det tidligere Sovjet. Løsningen er omstilling til civil produktion.

- Alle internationale fora må derfor arbejde for omstilling fra militær til civil produktion. En del af øst- og u-landsstøtten gives direkte til omstilling. EF's industripolitik må støtte omstilling, både af egen våbenproduktion, af øst-landenes og af u-landenes.
- FN og CSCE får ret til at føre kontrol med al våbenproduktion, alle lagre og al handel med

våben, herunder våbentransport, også den danske, som er en af verdens betydeligste. Samtidig forbydes stadig flere typer våben og våbenhandel.

- Norden og Danmark går foran i de europæiske nedrustningsbestræbelser med en total omstilling til defensivt forsvar.
- Stadig flere regioner i verden, bl.a. Norden, garanteres som atomvåbenfrie zoner, som skridt mod atomalderens afslutning. Vesten opgiver alle sine a-våben. Det er hykleri at jage kernevåben i andre lande, når man ikke selv afstår fra dem. Der tages initiativ til at oprette neutrale, afmilitariserede fredszoner i alle verdensdele, som besluttet i 1978 af FN's Generalforsamling, - på vej mod en tid uden militæralliancer og stående hære.

Sikkerhed: Fredelig konfliktløsning

Det bedste forsvar er evnen til at løse konflikter uden vold. Hertil findes metoder, forskning og fagfolk. Denne kompetence skal bruges i politik.

- Beslutningstagerne i EF, CSCE, FN, NATO

og de nationale parlamenter får paneler af freds- og konfliktforskere, - med ligelig kønsfordeling - som de rådfører sig med og som medvirker ved forhandling og mægling.

- Der etableres et Internationalt Konfliktforsknings Råd i Europa, med f.eks. 50 fremtrædende kvinder og mænd, og et Europæisk Fredsuniversitet, der tilbyder kompetencegivende studier i emner, der har betydning for international forståelse, nedrustning, omstilling og fredelig konfliktløsning.
- Global kompetence: Interkulturel forståelse, miljøbevidsthed og fredelig konfliktløsning prioriteres højt i al uddannelse og forskning.

Konklusion:

Som det ses, eksisterer der mangfoldige handlemuligheder for at tilvejebringe større international sikkerhed. En militariseret EF-union, som Maastricht-papiret lægger op til, vil være en regulær hindring for mange af disse forslag, og kan ikke med saglige argumenter betragtes som et lødigt led i en ny sikkerhedsordning for Europa.

DEN SOCIALE DIMENSION TRUER FAGLIGE TRADITIONER

Af Klaus Lorenzen

Lovgivning indenfor det danske arbejdsmarked vil i de fleste tilfælde gribe ind i de aftaler, som fagbevægelse og arbejdsgivere har indgået og svække den aftalemodel, som er typisk for Danmark.

EF-unionen og specielt den sociale dimension er blevet fremhævet af tilhængerne som et markant fremskridt for de europæiske arbejdere.

Fra Jacques Delors til ledelsen i dansk LO blev den sociale dimension fremstillet som garantien for, at arbejderens rettigheder ville blive sikret og udbygget i EF-unionen. Den liberalisering af markedet i EF, som var målet med EF-pakken, som Danmark stemte Ja til i 1986 skulle nu have sit modstykke i den sociale dimension.

Argumentet var i første omgang besnærende. Kunne de europæiske arbejdere forvente, at de højeste og bedste standarder for arbejdernes rettigheder ville blive gennemført i de 12 EF-lande af en stærk EF-kommission?

En kritisk gennemgang af unionstraktatens bestemmelser om den sociale dimension afslører imidlertid, at der ingen garantier er for sociale fremskridt for arbejderne, men at der tværtimod er trusler mod de faglige traditioner, der er opbygget i de enkelte lande.

Bindende regler

På fire områder ville EF's Ministerråd i fremtiden kunne lave bindende regler for medlemslandene ved hjælp af direktiver, som kunne vedtages med kvalificeret flertal - altså også selvom enkelte lande var imod.

De fire områder er:

- arbejdsmiljø
- ligebehandling af mænd og kvinder
- arbejdsvilkår
- erhvervsmaessig integration af bl.a. handicappede.

I forhold til disse fire områder, hvor vetoretten altså ophævedes, gjaldt et meget vigtigt forbehold: i direktiverne „skal det undgås at pålægge administrative, finansielle og retlige

byrder af en sådan art, at det hæmmer oprettelse og udvikling af små og mellemstore virksomheder“. Med dette forbehold var der lagt nærmest titaniske hindringer i vejen for fremskridt på disse områder.

For dansk fagbevægelse og danske arbejdere bestod et særligt problem med direktiverne: Det danske arbejdsmarked er kendetegnet ved en høj organisationsprocent blandt arbejderne og en meget høj grad af aftaleregulering af arbejdsforholdene.

Sammenlignet med flertallet af EF-lande er dette atypisk. Der gælder f.eks. ingen lovregler om mindstebetaling og reglerne om arbejdstiden er meget begrænsede i forhold til andre lande.

Løn- og arbejdsvilkår er med andre ord i stort omfang et spørgsmål om styrkeforholdet mellem arbejdsgivere og fagbevægelse snarere end et politisk spørgsmål for folketingspolitikere. Historisk set har det givet danske arbejdere bedre arbejdsvilkår og højere løn end i andre EF-lande. Det er med andre ord en model, som har fremmet de sociale fremskridt for arbejderne i Danmark og ikke mindst sikret en meget høj grad af solidaritet mellem højt- og lavtlønnede i Danmark.

Direktiverne fra EF forudsætter, at EF-landene sikrer at alle borgerne er omfattet af dem. I praksis kan det kun ske ved at der lovgives om direktivet. Lovgivningen indenfor det danske arbejdsmarked vil i de fleste tilfælde gribe ind i de aftaler, som fagbevægelse og arbejdsgivere har indgået og svække den aftalemodel, som er typisk for Danmark.

Frygt for tilbageskridt

Afstemningsresultatet fra den 2. juni viste, at i traditionelle arbejderkredse stemte op imod 70% af vælgerne nej til unionen. Undersøgelser efter valget tyder på, at 60% af alle arbejdere stemte nej til unionen.

Baggrunden var dels frykten for mere EF-indblanding. Siden EF-pakkens vedtagelse har nogle arbejdsmiljøregler været underlagt EF-

direktiver. I en række tilfælde har EF-direktiver betydet en forringelse af danske regler, som fagbevægelsen havde kæmpet sig til. Hvis EF fik mere at skulle have sagt, var der god grund til at forvente yderligere tilbageskridt samt en opbremsning på de områder, hvor fagbevægelsen søgte at komme videre.

Demokrati-opfattelse har uden tvivl også spillet en stor rolle. Hvordan pokker skulle danske arbejdere få indflydelse på EF? I dag har man trods alt mulighed for at stille overenskomstforslag, kontakte sit folketingsmedlem og foretage andre handlinger for at påvirke sin hverdag. Disse muligheder for at påvirke beslutningerne ville blive uendeligt meget dårligere for de fleste danskere, hvis unionen blev vedtaget.

En væsentlig del af arbejdernes modstand

mod unionen skyldes også den økonomiske union. Den økonomiske unions snævre og ensidige satsen på prisstabilitet og nedprioritering af indsatsen mod arbejdsløsheden gav intet håb til de millioner af arbejdsløse i EF. De hårde krav til de enkelte landes økonomi ville sandsynligvis sende endnu flere ud i arbejdsløshed og presse offentlige ydelser til arbejdsløse nedad.

Den virkelighed, som unionen præsenterer for europæiske arbejdere er ikke en virkelighed med bestandigt bedre sociale og arbejdsmæssige forhold. Tværtimod sikres utroligt få af arbejdernes rettigheder, andre rettigheder angribes, og det overordnede hensyn til den økonomiske union vil direkte og indirekte forringe mange europæiske arbejderes levevilkår.

ARBEJDSMARKED OG DEMOKRATI

Af Christian Harlang

Der var i Maastricht-traktat-udkastet's såkaldte „Sociale Dimension“ ikke nogen reel sikring af lønmodtagerrettigheder. Maastricht indeholdt en „Social Dimension“ af navn, men ikke af gavn.

Men udkastet var ikke blot set fra lønmodtagers side værdiløst. Det indeholdt farlige elementer for det danske overenskomst- og aftalesystem:

Var Maastricht blevet vedtaget, ville dette være ensbetydende med, at uigenkaldelig kompetence var overgivet til EF-systemet med deraf følgende adgang for Kommissionen til at udarbejde udkast til direktiver om samtlige arbejdsmarkedsforhold indtil mindste detalje, bortset fra lønbestemmelser.

En vedtagelse af Maastricht-aftalen ville endvidere have været ensbetydende med overførsel af kompetence til såkaldte autoriserede lønmodtagerorganisationer (autoriseret af Kommissionen) på europæisk plan. Overenskomster kunne indgås af forhandlere med fast bopæl i Bruxelles og gældende for de danske virksomheder. Herved kunne danske lokalaftaler og arbejdsmæssige kutymer sættes ud af kraft, uanset at de danske repræsentanter eller måske ligefrem de danske lønmodtagere ved urafstemning ville ønske noget andet. Samtidig var strejkeretten ikke medtaget, også de internationale menneskerettigheder for arbejdsmarkedet (FN's arbejdsmarkedsorganisation: ILO) var udeladt i Maastricht.

Nu, hvor Maastricht er faldet, melder spørgsmålet sig, hvorledes vi ønsker det europæiske arbejdsmarked indrettet.

Det danske system er grundlæggende sundt

I sin grundstruktur er det danske overenskomst- og aftalesystem både sundt og demokratisk, selv om magtcentralisme og mangel på demokrati indenfor fagbevægelsens egne rækker samt de nugældende afstemningsregler efter forligsmandsloven i nogen grad ødelægger billedet.

Systemet bygger på, at lønmodtagerne er medlemmer af fagforeninger med demokratisk valgte ledelser og, at opnåede overenskomst-

resultater typisk skal prøves ved en urafstemning. Det er således de demokratisk valgte faglige ledelsers opgave at tilvejebringe forhandlingsresultater ved frie forhandlinger med arbejdsgiversiden. Resultatet af disse forhandlinger skal prøves ved urafstemning. Synes medlemmerne ikke, at resultaterne er gode nok, bliver der ingen overenskomst, og dermed konflikt.

Konflikter medfører tab af værdier, men selve risikoen herfor har en naturlig selvregulerende virkning: Den fremmer forligsviljen på begge sider af forhandlingsbordet. Sættes denne mekanisme ud af kraft, enten ved udemokratiske afstemningsregler, eller ved overgreb fra toppen (jf. jern-forliget i 1987) eller ved lovindgreb, forvitrer mekanismerne, og apati og opgiveness bliver virkningen på kort sigt. På længere sigt bliver det overenskomstsystets og fagbevægelsens død.

Demokrati og medvirken er de oprindelige idealer, der er afspejlet i overenskomst- og aftalesystemet, der herved indeholder det væsentligste udgangspunkt for en fortsat orden på arbejdsmarkedet.

Internationale regler

I fuld overensstemmelse hermed findes der også på international plan regler om den frie organisations- og forhandlingsret. Disse rettigheder er værnede ved konventioner som Danmark og bl.a. de andre EF-lande har tiltrådt med FN's arbejdsmarkedsorganisation ILO i Geneve.

Disse menneskerettighedskonventioner på arbejdsmarkedet blev til i begyndelsen af 50'erne på baggrund af 2. verdenskrigs ragnarok, og som et resultat af følgende erkendelse: Krige og krigshandlinger er oftest et resultat af social elendighed og sociale konflikter. Dette kan undgås ved ordentlige og demokratiske forhold på arbejdsmarkedet.

Da man i EF-regi igennem 1980'erne drøftede indførelsen af det Indre Marked m.v. var denne erkendelse også til stede. Der blev talt om behovet for etablering af en såkaldt „Social Dimension“ med lønmodtagerrettigheder, her-

under bl.a. også ved en naturlig inkorporering af menneskerettighedskonventionerne i Romtraktaten. Noget sådant blev bl.a. vedtaget af EF's Økonomiske og Sociale Udvalg så sent som i 1989!

Det er derfor aldeles uacceptabelt, at Maastricht-aftalen ikke indeholdt disse rettigheder.

En fremtidig ordning må bygge på ILO-systemet

Den fremtidige arbejdsmarkedsordning på europæisk plan må selvfølgelig som et helt afgørende fundament bygge videre på ILO-systemet. Dette kan kun ske ved inkorporering af konventionerne således, at disse regler gælder direkte som et retsgrundlag. Sker dette ikke, er der ingen sikkerhed for, at EF-domstolen vil betragte konventionerne som retligt bindende.

Skal tankerne om en såkaldt Social Dimension som værn mod „social dumping“ tages alvorligt, må der som en absolut grundbetingelse stilles krav om, at traktaten indeholder hjemmel til at fastsætte minimumslønninger. Når det beskrevne oplæg i 1980'erne for en sådan Social Dimension tages i betragtning, er det mere end påfaldende, at Maastricht-udkastet ikke havde sådanne regler med, endda når det tages i betragtning, at Storbritanien alligevel fik sin egen særordning.

Sådanne regler vil typisk ikke få betydning i Danmark, men i andre EF-lande, herunder Sydeuropa. Skulle det alligevel blive tilfælde har det danske aftale- og overenskomsts system forrang jfr. nedenfor.

Allerede det nuværende EF-system indeholder regler, der kan sætte danske overenskomstmæssige og andre aftalemæssige baserede regler ud af kraft. Den såkaldte „skurvogns-sag“ er et eksempel herpå, men desværre blot en bagatelagtig forsmag på, hvad der kan komme, f.eks. hvis EF-reguleringen kommer til at løbe stærkt særligt i forbindelse med „Det Indre Marked“. Under alle omstændigheder bliver det derfor nødvendigt, at traktatfæste en sikkerhedsventil for det danske overenskomst- og aftalesystems overlevelse. Dette kunne f.eks. ske ved, at der i traktaten indføres en regel af følgende indhold:

„Ingen EF-regel kan ophæve overenskomstmæssige eller andre efter forhandling fastsatte lønmodtagerrettigheder.

Enhver retsakt på arbejdsmarkedet finder iøvrigt kun anvendelse, dersom de omhandlede personer eller organisationer ikke dækkes af en frivilligt indgået national overenskomst, hvis indhold ikke strider imod målsætningen i den pågældende retsakt.“

Som mange andre EF-retlige forhold indebærer det ovenstående forslag naturligvis komplicerede overvejelser (dette er typisk for EF-systemets forcerede og hæsblesende natur), men dersom viljen er til stede, er det muligt at finde en vej.

På ovennævnte baggrund kan følgende konkluderes som absolutte minimumskrav for en europæisk arbejdsmarkedsudvikling:

- 1) Demokrati-ordninger i og omkring fagbevægelsen forbedres og forstærkes.
På dansk plan retter dette krav sig til fagbevægelsen selv og til folketingsret med hensyn til en reform af forligsmandsloven og lov om arbejdsretten. På europæisk plan knytter dette krav sig først og fremmest til en rejspekt af nedennævnte pkt. 2.
- 2) Inkorporering af menneskerettighedskonventionerne på arbejdsmarkedet (FN's arbejdsmarkedsorganisation ILO) som en juridisk bindende retsforordning direkte i EF-traktaten.
Maastricht-udkastets udeladelse af menneskerettighederne på området var urovækkende og uacceptabel.
- 3) Traktaten skal give kompetence til fastsættelse af minimumslønninger.
Først når de ovennævnte under pkt. 2 og 3 anførte forhold er med i traktaten, er der tale om en Social Dimension af gavn, og ikke blot af navn. I Danmark har frivilligt indgåede overenskomster under alle omstændigheder forrang, jfr. pkt. 4.
- 4) Sikkerhed for at det danske overenskomst- og aftalesystem kan overleve.
Denne sikkerhed opnås kun, dersom der indføres en klausul i traktaten, der effektivt værner det danske system, som alle er enige om er det mest avancerede i Europa for så vidt angår lønmodtagerrettigheder.

EUROPA BØR GÅ I SPIDSEN

Af Christian Bundgaard, Christian Ege Jørgensen og Niels I. Meyer

Selvom tilstanden af det globale miljø hastigt forværres, tager de fleste industrilande ikke truslerne alvorligt. Det blev klart demonstreret ved FN verdenskonference for miljø og udvikling (UNCED) i Brasilien i juni 1992. De rige lande ville ikke forpligte sig til kontante reduktioner af deres udsendelse af forurenende stoffer. De ville heller ikke give forpligtende tilsagn om de påkrævede økonomiske midler til at sikre miljøet samtidig med at u-landene får en helt nødvendig materiel udvikling. Forslagene om mere præcise mål og virkemidler på disse områder blev først og fremmest blokeret af USA. Men EF's rolle var heller ikke forglorværdig, trods en række positive hensigtserklæringer. Da disse skulle udmøntes i kontante tilsagn, fulgte EF i USAs fodspor og anvendte vage og uforpligtende formuleringer.

For nylig har videnskabelige analyser af energi- og miljøforholdene i de nordiske lande vist, at for at opnå en bæredygtig energiuudvikling på global solidarisk basis skal de nordiske lande reducere deres CO₂-udslip med mere end 90% (* + **). Det vil kræve radikale ændringer i energisektoren med kraftig udnyttelse af vedvarende energikilder (sol, vind, vandkraft og biomasse) og af mulighederne for energibesparelser. Men selv under disse forudsætninger viser analyserne, at de nordiske lande ikke kan komme ned på de nødvendige lave udslipkvoter, hvis der ikke sættes en bremse på den materielle vækst. De nordiske lande må erkende, at de har materielle goder nok, og at opgaven er at fordele dem mere retfærdigt og bruge dem mere effektivt. Det er vigtigt at have disse resultater som baggrund, når man diskuterer Maastricht-traktaten i relation til fremtidens miljøpolitik i Europa.

Miljø og energi i EF

Lige fra starten af EF har økonomisk vækst, fri handel og kommercielle interesser haft højest prioritet. Dette er i direkte modstrid med hensynet til det naturlige miljø, således som det

demonstreres i en række sektorer i samfundet, ikke mindst i transportsektoren og i landbruget. I praksis udmønter denne prioritering sig i, at EF vedtager såkaldte maksimumsdirektiver eller totalharmonisering med udgangspunkt i de kommercielle interesser. Det vil sige, at EF fastsætter nøjagtigt hvilke miljøkrav, der må stilles, og så har medlemslandene ikke lov til at stille strengere krav.

Med vedtagelsen af EF-pakken i 1986 blev den danske befolkning lovet, at dette ikke ville forhindre os i at gå i spidsen på miljøområdet. Vi fik den såkaldte „miljøgaranti“, som en sikring imod totalharmoniseringen. Senere har Kommissionen imidlertid stillet spørgsmåltegn ved, hvad miljøgarantien kan bruges til. En af Kommissionens cheffurister har således hævdet, at miljøgarantien kun kan bruges til at opretholde allerede gældende regler i et medlemsland, men ikke til at indføre nye og strengere regler.

Miljøgarantien er endnu ikke afprøvet ved EF-domstolen, idet medlemslandene har været uhyre tilbageholdende med at bruge den. Men med den nuværende vage formulering af „miljøgarantien“ vil det være relativt let for Domstolen at underkende en konkret brug af den. Domstolen kan hævde, at en given strengere miljøregel i et medlemsland *primært* er en handelshindring og kun *sekundært* en miljøregel.

Væsentlige områder i den eksisterende Rom-traktat er undtaget fra miljøgarantien. Det gælder blandt andet landbrugets miljøforhold. Regler herom skal vedtages efter landbrugsartiklen (artikel 43), som ikke indeholder nogen miljøgaranti. Dette ramte Danmark, da et flertal i Ministerrådet vedtog regler om godkendelse af sprøjtemidler (pesticider), som var ringere end de hidtidige danske regler.

Maastricht-traktaten ændrer ikke ved bruget af totalharmonisering og undtagelserne fra totalharmonisering. Hovedproblemet for miljøet ligger i Det Indre Marked. Men vi blev

netop lovet, at Maastricht-traktaten skulle dæmme op for Det Indre Markeds miljøødelæggende karakter. Dette løfte er ikke opfyldt. Traktaten fortsætter med at sætte kommercielle interesser over økologien.

Tilhængerne af EF-unionen har hævdet, at det er en væsentlig fordel ved Maastricht-traktaten, at der er åbnet mulighed for vedtagelser på miljøområdet med flertalsafgørelser, hvor der tidligere krævedes enstemmighed. Ifølge tilhængerne bliver det med den nye tekst langt vanskeligere for tilbagestående lande at blokere for progressive forslag på miljøområdet.

En nærmere analyse viser imidlertid, at fordelene i den nye tekst ikke kan siges at udgøre noget reelt argument for unionen i forhold til de miljøskadende effekter, der er indbygget i EF's grundlæggende prioriteringer. De vigtigste elementer i en aktiv miljøpolitik er undtaget fra det nye flertalsprincip. Det drejer sig for eksempel om indførelsen af miljøafgifter, administration af vandressourcer, valg af energikilder og energisystemer m.v. Endelig er det stadig muligt i følge Maastricht-teksten at omdøbe miljøproblemer til kommercielle harmoniserings-spørgsmål, og der er konkrete eksempler på, at Kommissionen benytter denne fremgangsmåde.

Energi politik i EF

Det er vigtigt at se EF's miljøpolitik i snæver sammenhæng med energipolitikken. På dette område forsøger Kommissionen at fremme en ultraliberalistisk politik, hvor energi behandles som enhver anden kommerciel vare. Der må ingen barrierer findes for den frie handel med energi mellem EF-landene. For eksempel kan det opfattes som forvridding af den frie konkurrence, hvis Danmark giver statstilskud til indførelsen af systemer baseret på vedvarende energi. Det kan blive påklaget af de franske elværker, som har overskud af el fra deres kernekraftværker.

Denne filosofi udmøntes yderligere i Maastricht-traktaten, idet det kræves, at der opbygges „transeuropæiske net“, blandt andet til energidistribution. Disse net skal være til rådighed for transmission af energi fra alle EF-lande. Det betyder, at danske energiressourcer som træflis og halm til lokale kraftvarmeværker kommer i direkte konkurrence med „billig strøm“ fra franske kernekraftværker.

Disse principper vil gøre det svært at fremme de systemer, som er særligt miljøvenlige, og de skaber nye barrierer for gennemførelsen af dansk energipolitik. Der er stærke organisationer og kommercielle interesser til støtte for fossile brændsler og kernekraft, medens de nye teknologier baseret på vedvarende energi og energieffektivitet ikke har sådanne stærke organisationer bag sig, og desuden endnu er økonomisk svage.

Det frie marked er domineret af udsigten til profit på kort sigt, medens miljøhensyn er langsigtede af natur. Derfor kan det frie marked ikke varetage miljøhensynene, og der er et oplagt behov for en omstrukturering af EF.

Åbne grænser

Som et led i processen med at indføre Det Indre Marked var det tanken, at der skulle være totalt åbne grænser mellem de 12 medlemslande fra den 1. januar 1992. Dette kunne gøre miljøgarantien illusorisk, idet man så frit ville kunne importere varer, blot de overholder EF-reglerne. Strengere nationale miljøregler ville kun kunne kontrolleres i detaljerede eller på arbejdspladserne, hvor varerne bruges, og en sådan kontrol er langt vanskeligere end en grænsekontrol.

På tilsvarende måde vanskeliggøres toldvæsenets opgaver med at opkræve danske afgifter, herunder miljøafgifter, hvis toldvæsenet ikke længere kan kontrollere, hvad der kommer ind over grænserne. Det kan i dag ramme vores afgifter på engangsemballage, engangsservice samt CFC-holdige (freon-holdige) produkter. I fremtiden kan det hæmme de danske muligheder for at indføre strengere miljøafgifter, hvilket er et vigtigt element i den miljøpolitik, som foreslås i det følgende.

På det seneste har det vist sig, at EF må opgive en total fjernelse af *person*-kontrollen. Man har måttet erkende, at fri bevægelighed for narko og illegale våben er et princip, som er vanskeligt at forsvare. Da der således alligevel skal opretholdes en grænsekontrol for personer, kan man kombinere det med en vis grænsekontrol for varer. Dette kan udnyttes i forbindelse med opkrævning af miljøafgifter og til kontrol af særlige miljøkrav. Et aktuelt eksempel er, at den danske Miljøstyrelse har anmodet toldvæsenet om at holde øje med illegal import af sprøjtemidler, som er forbudt i Danmark.

Visioner for en alternativ miljøpolitik

En række analyser fra de seneste år har dokumenteret, at de industrielle lande kun har 10-20 år til at ændre kurs i retning af en bæredygtig udvikling. I modsat fald kan det få katastrofale konsekvenser for det globale økologiske system (***). UNCED-mødet i Brasilien har demonstreret, at det globale klima ikke kan vente på at USA og andre store forurenere tager disse trusler alvorligt. Nogle industrilande må gå i spidsen og demonstrere de teknologiske og strukturelle muligheder for en ændret kurs. Vesteuropa har den nødvendige tekniske ekspertise, og Vesteuropa har råd til at foretage de nødvendige investeringer.

For EF's vedkommende vil den nødvendige indsats for miljøet kræve en ændring af den grundlæggende prioritering, således som det fremgår af følgende forslag fra Junibevægelsen:

Miljø prioriteres over kommercielle interesser
Hvert medlemsland bør for fremtiden frit kunne benytte enhver form for støtte til systemer, som gavner miljøet. For eksempel statstøtte til udvikling og indførelse af vedvarende energi og energieffektive systemer. Dette skal gælde, selvom denne støtte ud fra et traditionelt syn kan opfattes som en barriere for den frie handel og som konkurrenceforvriddning. Kommercielle interesser må simpelthen vige for miljøhensynet, og EF-landene kan i stedet konkurrere om, hvem der kan nå længst på miljøområdet. Iøvrigt vil det også give kommercielle fordele at have den bedste miljøteknologi. Den vil blive en eftertragtet eksportartikel.

Det kan naturligvis ikke udelukkes, at enkelte lande vil misbruge miljøhensynet til at pleje snævre kommercielle interesser. En mulighed for at begrænse et sådant misbrug består i at oprette en miljødomstol, hvortil tvister om misbrug kan indbringes.

Medlemmerne af denne domstol bør primært være miljøeksperter, eftersom deres hovedopgave består i at bedømme om det indklagede lands handlinger dækker reelle miljøhensyn eller ej.

Justering af det frie marked

Det frie kommercielle marked skal justeres og styres, så det tilgodeser miljømæssige og sociale hensyn. Det skal ikke længere tillades

at se bort fra samfundets omkostninger i forbindelse med produktion og brug af materielle goder. De virkelige samfundsomkostninger skal indgå i markedsprisen. For energisektorens vedkommende vil det inkludere skaderne fra afbrænding af fossile brændsler på landbrugets afgrøder, menneskers helbred, og på skove, bygninger, maskiner, kunstværker m.m. Et af de mest miljøødelæggende områder er biltrafikken. Her kræves der en hurtig og effektiv indsats både over for person- og godstransporten. Blandt målene er at få kortere kredsløb for vareomsætningen og mere miljøvenlige transportmidler.

I praksis kan miljøhensynene delvis tilgodeses gennem indførelsen af passende miljøafgifter, men det er ikke altid nok til at forhindre skaderne. Derfor må miljøafgifterne kombineres med lovmæssige normer og standarder. Slutresultatet er, at det frie marked bliver erstattet af et reguleret marked ud fra samfundsmæssige prioriteringer. Det er nødvendigt, at de ledende politikere erkender, at økologien ikke retter sig efter kommerciel ønsketænkning, og at udvikling kan betyde andet end fortsat ophobning af materielle varer hos grupper af mennesker, som i forvejen er velhavende.

For at skabe dynamik i denne udvikling er det vigtigt at enkelte lande kan gå i spidsen, for eksempel med højere miljøafgifter end der kan skaffes enighed om mellem alle landene. For at undgå at skade konkurrenceevnen hos foregangslandets erhvervsvirksomheder bør det være tilladt dette land at opkræve en grænseafgift på importerede varer svarende til forskellen i miljøafgift mellem import- og eksportlandet („grøn told“). For at reducere tendensen til misbrug af denne mulighed kan man indføre en anken mulighed til den førnævnte miljødomstol.

Vesteuropa må gå i spidsen

Det ville være en fordel, hvis disse nye prioriteringer kunne accepteres af alle lande i Europa. På kort sigt er dette dog ikke realistisk. Der er stor forskel på Vesteuropa og Østeuropa hvad det økonomiske stade angår, og Østeuropa har behov for materiel vækst på en række områder. Derfor må Vesteuropa gå i spidsen på miljøområdet og samtidig give økonomisk støtte til indførelsen af de miljø-

venlige teknologier i Østeuropa. Også inden for Vesteuropa må man sikre, at formelle og bureaukratiske forsøg på ensretning ikke lægger en dæmper på enkelte landes særlige indsats for miljøet. Tværtimod skal man se positivt på, at Europas forskellige regioner udvikler sig forskelligt, afhængigt af deres samfundsmæssige værdier og kulturelle og demokratiske traditioner. Det behøver ikke at forhindre, at der indgås bindende aftaler om minimumsregler på miljøområdet mellem de lande, som erkender behovet for det og har råd til det.

Omlægning til økologisk landbrug

En betydelig del af miljøproblemerne i Europa stammer fra landbrugets forbrug af kunstgødning og pesticider. Dels er der ofte tale om overforbrug, og dels tages der ikke tilstrækkeligt hensyn til de miljømæssige konsekvenser i det industrialiserede landbrugs arbejdsform. Erfaringerne har vist, at de fleste miljømæssige problemer kan undgås ved omlægning til økologisk landbrug. Det ville være et konstruktivt alternativ til EF's nuværende landbrugspolitik, der hovedsageligt har et kommercielt sigte og ikke lægger megen vægt på miljøproblemerne.

Det foreslås, at så stor en del af det europæiske landbrug som muligt omlægges til økologisk landbrug. Denne omstilling kan fremmes gennem økonomiske tilskud fra det offentlige og ved at indføre miljøafgifter på det industrielle landbrug under hensyntagen til de miljøomkostninger, som denne form for landbrugsdrift belaster det omgivende samfund med.

Ændringer af Rom-traktaten foranlediget af miljøhensyn

Den traditionelle økonomiske tankegang må justeres under hensyn til de begrænsninger, som miljøhensynet og specielt hensynet til det globale klima sætter for den materielle vækst. Væksten kan ikke forsat finde sted i de rige industrilande, men må reserveres u-landene, så de kan nå op på en anstændig levestandard. Dette mål får konsekvenser for prioriteringen i EF, ikke mindst i relation til markedssystemet. Disse hensyn må have en fremtrædende placering i de kommende forhandlinger om den fremtidige samarbejdsform i Europa.

Maastricht-traktatens formålsparagraf (artikel 2)

I Maastricht-traktatens formulering er miljøet klart underordnet den økonomiske vækst, som fremhæves som et overordnet mål. Dette skal ændres, således at „økonomisk vækst“ udgår som formål og erstattes af „en økologisk bæredygtig udvikling“.

Artikel 3, punkt c)

Under dette punkt står der, at Fællesskabets virke skal indebære: „oprettelse af et indre marked ved fjernelse af hindringerne for den frie bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital mellem Medlemstaterne“.

Her foreslås tilføjet følgende reservation: „dog skal der kunne stilles krav om begrænsninger af varebevægeligheden betinget af sundheds- og miljøhensyn“.

Grænsekontrol

Det skal accepteres, at der kan foretages den nødvendige grænsekontrol med henblik på opkrævning af afgifter, herunder miljøafgifter, samt kontrol med indførsel af varer, der er forbudt efter nationale miljøregler. Denne grænsekontrol skal foretages på en måde, der ikke skaber unødige handelshindringer, for eksempel i form af ventetider ved grænsen.

Landbrug og miljø

Artikel 43 ændres, således at den henviser til „miljøgarantien“ (artikel 100 A, stk. 4). Det vil sige, at regler vedrørende miljø i relation til landbrug også skal indeholde muligheden for, at lande kan indføre strengere miljøregler.

Indre Marked og miljø

„Miljøgarantien“ i artikel 100 A, stk. 4 præciseres, så der står, at medlemslandene kan „oprette eller indføre strengere beskyttelsesforanstaltninger foranlediget af miljøhensyn“.

Den nuværende formulering med reservationen: „med mindre de er et middel til at skabe vilkårlige handelshindringer“ ændres, så der i stedet står: „med mindre de bevisligt har til formål at skabe handelshindringer“.

Transeuropæiske net

Artikel 129 B, stk. 2 indledes med følgende sætning:

„Inden for rammerne af et åbent og konkurrencepræget markedssystem tager Fællesskabets indsats sigte på at fremme de nationale nets indbyrdes sammenkobling og interoperabilitet samt adgangen til disse net.“ Efter denne sætning foreslås tilføjet:

„Medlemsstaterne har dog ret til at stille ikke diskriminerende krav om økologisk bæredygtighed med hensyn til såvel produktions- som energi- og trafiksystemer til de parter, som ønsker adgang til de omtalte net.“

Artikel 129 C, stk. 1 om aktioner til virkeliggørelse af de transeuropæiske net afsluttes med følgende sætning:

„I Fællesskabets indsats tager der hensyn til projekternes økonomiske levedygtighed“. Det foreslås, at der til denne sætning tilføjes: „... og økologiske bæredygtighed“.

Økonomisk og social samhørighed (artikel 130 A-E)

Artikel 130 D om indsatsen for samhørighed afsluttes med følgende sætning: „Rådet opretter efter samme fremgangsmåde inden den 31. december 1993 en samhørighedsfond, der yder finansielle bidrag til projekter inden for miljø og transeuropæiske net på transportinfra-

strukturområdet.“ Her foreslås tilføjet:

„... såfremt sidstnævnte er underlagt en plan for økologisk bæredygtige transportsystemer“.

Miljø (artikel 130 R-T)

Artikel 130 R, stk. 2 om Fællesskabet politik på miljøområdet indeholder sætningen: „Kravene med hensyn til miljøbeskyttelse skal integreres i udformningen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker på andre områder.“ Her foreslås tilføjet: „Uanset dette vedtages direktiver vedrørende miljøbeskyttelse efter artikel 130 R-T.“

Artikel 130 S fastslår, at beslutninger om aktioner på miljøområdet almindeligvis kan træffes med kvalificeret flertal. I artiklens stk. 2 opregnes dog en række områder, som stadig kræver enstemmighed, herunder „bestemmelser af hovedsagelig fiskal karakter“.

Det foreslås præciseret, at miljøafgifter ikke falder ind under denne betegnelse gennem tilføjelsen:

„Dog kan miljøafgifter vedtages med kvalificeret flertal“.

Twistigheder på dette punkt bør afgøres af den tidligere nævnte miljødomstol.

Noter

- (*) L. Brinck et al.: "Miljø og energi i Skandinavien - Energiscenarier for år 2030", rapport til Nordisk Ministerråd, 1992.
- (**) Olav Benestad et al.: "Energi 2030 - Lavenergiscenarier for Danmark, Norge og Sverige", rapport til Alternativ Framtid, Oslo, 1991.
- (***) Se for eksempel Donella Meadows, Dennis Meadows og Jørgen Randers: "Beyond the limits", Chelsea Green Publishing Co., Vermont, USA, 1992. Udkommer på dansk i efteråret 1992.

KORT OM FORFATTERNE:

Inger Bjørn Andersen er med i Kvinder for Fred

Jens-Peter Bonde er medlem af EF-parlamentet

Christian Bundgaard er amtsrådsmedlem, koordinator for Alternativt Nordisk Råd og medlem af SF's miljøudvalg

Hanne Norup Carlsen er forkvinde for Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed

Steen Clausen er advokat

Uffe Geertsen er informationschef i Mellemlfolkeligt Samvirke

Else Hammerich er seminarielektor og forfatter

Bente Hansen er forfatter

Christian Harlang er advokat

Finn Held er med i Aldrig mere krig

Christian Ege Jørgensen er miljøkonsulent

Kai Lemberg er økonom, professor ved Roskilde Universitetscenter og tidl. generalplanchef i København

Klaus Lorenzen er formand for Lager og Handel

Lise Lyck er lektor i økonomi ved Handelshøjskolen i København

Niels I. Meyer er professor i fysik ved Danmarks Tekniske Højskole

Ebbe Kløvedal Reich er forfatter

Sven Skovmand er forfatter

Danskerne sagde nej til Maastricht-traktaten den 2. juni 1992.

Det satte gang i en omfattende debat om demokrati både her i landet og i resten af Europa. Den debat skal have den nødvendige tid.

Befolkningerne skal være med til at bestemme, hvordan et samarbejde i Europa skal udvikles i en anden retning end Unionen. Med det første debathæfte giver JuniBevægelsens Åbne Hvidbog nogle bud på et dansk udspil på kort og lang sigt.

Et abonnement på JuniBevægelsens Åbne Hvidbog koster 50 kr. Det første debathæfte udkommer 2. november. Vær med i debatten om, hvad det danske nej skal bruges til. Bestil nu.

Kan sendes gratis
- men brug
timeklokke, hvis
du kan undvære,
så sparer
JuniBevægelsen

1319

Jeg ønsker et abonnement på JuniBevægelsens Åbne Hvidbog. Pris 50 kr.

Jeg vil være medlem af JuniBevægelsen for 100 kr./
50 kr. for unge under uddannelse, ledige og pensionister.

Navn: _____

Gade: _____

Postnr.: _____ By: _____

Tlf.: _____ Kommune: _____

Stilling: _____

JuniBevægelsen
Rymsgade 113
2100 København Ø
Tlf. 31 38 05 49

KORT OM FORFATTERNE

Lasse Bjørn Andersen er chef i Kystlar og Fisk

Josef Peter Gunde er medlem af SF-parlamentet

Christian Hønsgaard er assisterende vice-koncedenter for Alternativet Nørstige og medlem af SF's miljøudvalg

Hanne Nansen Christensen er leder af de fire 10-årige kommunale Lige og Løsting Delede

Steen Christensen er advokat

Ulrik Geertsen er informationschef i TNA og tidligere Dansk Arbejdsgælder

Ellen Rasmussen er administrerende direktør i TNA

Donna Hansen er forfatter

Christian Hønsgaard er advokat

Flim Høld er medlem af Folketinget

Christian Lige er medlem af Folketinget

Kai Leimberg er studenterprofessor ved Københavns Universitet og medlem af Folketinget

Klaus Løwvén er formand for Kystlar og Fisk

Navn: _____

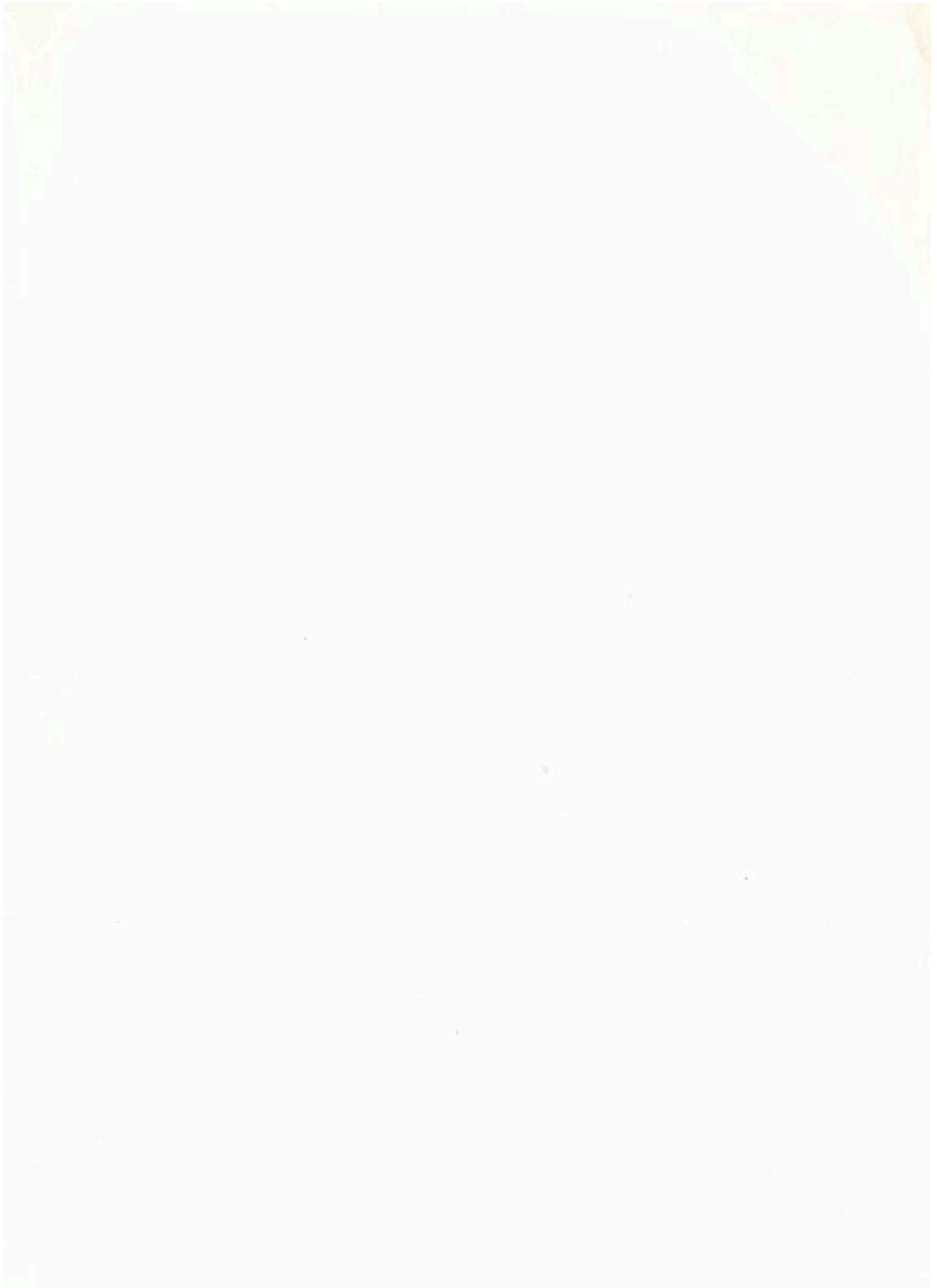
Adresse: _____

Postboksnummer: _____

Telefonnummer: _____

København
2008
978-87-87-12-12-1

JUNIBEVÆGELSEN INDBYDER TIL ÅBEN DEBAT

JuniBevægelsens Åbne Hvidbog er ikke en afsluttet bog med endelige løsninger og færdige forslag til, hvordan samarbejdet i Europa skal udvikle sig efter det danske nej.

Tværtimod består JuniBevægelsens Åbne Hvidbog af en række indlæg i debatten i form af flere hæfter med artikler og arbejds papire; debatmøder og konferencer om Danmark, EF og Europa lige nu og i fremtiden.

I JuniBevægelsen synes vi nemlig ikke tiden er til færdige løsninger. Vi vil ikke nøjes med en dansk sær aftale. Det er en for snæver national måde at løse de aktuelle problemer i EF på. Vi synes nej'et forpligter til en grundig og bred folkelig debat både her i landet og i de andre europæiske lande. Og den debat skal der tid til. Maastricht-traktaten var et tydeligt eksempel på, hvad man får ud af at haste sig til løsninger og undlade at inddrage befolkningerne.

Regeringens hvidbog har svært ved at respektere det danske nej, og opfatter det som et problem. I JuniBevægelsen synes vi tværtimod, at det danske nej åbner en række muligheder for at udvikle et europæisk samarbejde på en anden måde end Maastricht-traktaten lagde op til. Der er brug for en debat, der tager det danske nej alvorligt, og som tager udgangspunkt i den demokratibølge, det danske nej medførte rundt om i Europa.

Det er den debat, JuniBevægelsen lægger op til med dette første hæfte. Det indeholder 11 artikler; med bl.a. analyser af det danske udspil her og nu og beskrivelser af nogle værdier og mål for et europæisk samarbejde i fremtiden.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk